ORTHOGRAPHIA,

HOC EST,

Grammatices Nostræ Regiæ Latinæ Pars prima,

rationem exhibens veram, rectè scribendi, atq; pronunciandi Linguam Latinam. In quâ Doctrina, in Grammaticâ istâ, exhibita; multifariam *explicatur, dilatatur, & augetur.*

Cui adjungitur, Grammatices ejusdem, (ἀναλυτικὴ dispositæ) Synopsis, seu Tabula grammaticalis Synoptica, *ad puerum conceptum facilitandum, memoriam firmandum, utilitatemq; augendum, confecta in usum Philologorum omnium.*

Operâ & Industriâ Jos. Riparii in Vico apud Londinates vulgò vocato Fleetstreet. Nuper *Ludimagistri, & verbi Divini Ministri.*

LONDINI,

Excudebat *A. M.* 1657.

ORTHOGRAPHIA.

HOC EST,

Tantundem Vobis

Regia Linea Pars prima.

Honorabili, & Illustri Viro, Domino
HUGHONI WINDHAM,
Justitiariorum (in Curiâ Communium Placitorum) uni, æquissimo Meritissimoq;:

Dignissime Domine!

[redacted]UA erga me benevolentia, multum adfert animi, *opellam hanc* in Lucem emittere, sub tutelâ nominis tui, *Grammaticalia* videlicet *hæc Latina:* Novum, & veterem Ingenii hîsce parcum, quorum Novus est *Syntaxis*, *Orthographia* Vetus, qui ambo Patrocinium humiliter petunt tuum, quo mihi erit, (ut *Comenii* verbis utar,) *benignissimo Miseriis luctanti*, subsidio; contra eorum hostes tridrios, Zoilos atq; Momos omnes, eorumq; dentes [illegible]dentes: à quibus aliisve objiciatur, [illegible]os æquè haud convenire metr, nec [illegible]ne quadrare, cùm aliquos ante[illegible] *edidi Theologicos*: Quæ ve[illegible] duabus constat partibus, quarum correspondentia, quod attinet

hujusmodi retundit labores, Gr[illegible]
gorium eternum, in quo nostra [illegible]
licent *parvis componi magna.* Vossius
facilè Princeps, de Arte scripsit Gram-
maticâ, *ætate ingravescente*, quæ quoq;
de re, cujusq; status, & ordinis viri con-
scripsêre undequaq; illustres, quales fu-
ere *Julius Scaliger* Heros, *Justus Lip-
sius* stirpe ordineq; minimè Mediocris.
Atq; nostras D. *Tho. Smith*, cum pluribus
aliis. Parti, verò hoc dico, posteriori;
quamvis duas antehac devulgavi res
Theologicas, diu tamen antea [illegible]
dius, serio & diligenter incubui. At verbo
denique uno dilnetur Objectio tota, in
his nihil aliud ago, quam quos [illegible]
viri plures pii, & eminenter literati;
unus habeatur instar omnium, *Gataheras
nostras*, Nuper Theologus eximius, &
ætate provectus, contra Diphthongos
strenuè disseruit. At aliquis forsan, hanc
arguat dedicationem, dignitati tuæ om-
nino esse Heterogeneam, cui pro me re-
spondeat *Vossius*, qui in Epist. Lect. ante
Art. Gram. huic contrarium his propug-
nat verbis; *planè* [*inquit*] *contendo, vel
primis hujus artis initiis nihil in [illegible]
Disciplinis vel magis divinæ esse [illegible]
opus, vel ad omnem hominum [illegible]
essorum magis*, sed ut ad [illegible]
pro-

properem, mihi ad intentio promanavit. Gl[illegible] tinam, quæ Grammaticen, [illegible] longos, & lege nostra [illegible] maxime pertinet ad emendationem illius, ad quam accendam, Ludimagistri in his Nationibus cuncti, horrantur atque jubentur; quare huic Patronum, ta magis congruum, non invenio, honorem igitur tuum humiliter oro, ut dignetis hanc expositam meam prolem candoris scuto tui defendere, contra maligni, livoris dentem. Ideoq; da (quæso) huic manum & præsidium, sicubi opus. Ita te Deus magnum & felicem, & in consilius vestris salutarem faciat, servetq;.

E Musæo meo
Londini Kalendis
Maii 1657.

Vestram humanam, & dignitatem submisse, & devote colens,

Josephus Riperius.

Viris Linguam Latinam, omnesq;
Literas amantibus.

Viri candidi!

[redacted] *N hoc modi Typographiæ*
artificem & manu diu fa-
bre exercitum animum, jam
me avocat ætas; simulatq;
corporis statum, quare has
lucubratiunculas, cum aliquibus aliis,
ultimò (ut spero) manu ultimam ad-
crevi; quin in rei literariæ bonum,
exantlare statui, quarum has, usui
communi, impensis effero: in quibus
hoc est instrumentum meum ultimum, &
principale; ut Artem Grammatices
nostræ Latinæ totam; in fasciculum re-
digam, adaptatum, ad juventutis con-
[redacted] facilitandum, memoriam fir-
mandum, atq; utilitatem properan-
dum, atq; augendum: *Quæ omnia hæc*
fiant

fiant modo [illegible] Primum [illegible] regulis, quibus Linguæ Latinæ [illegible] citur, simul & semel, a pueris guttatim imbibantur, cujus propositi gratiâ, his in [illegible] Grammaticam nostram totam, in Analysin hanc adegi Synopticam. Quem Librum pra omnibus aliis selegi, multis variisq; vitiis rationibus, quales sunt in eo Methodi bonitas, & concinnitas; ac etiam Materia in re Grammaticâ copia; postea ad patrium nostratium, consulta juraq; respectus filialis, deinde singularitatis affectata cvitatio, sicut & confusa Grammaticorum Multitudo, & repugnantia; unde juventutis ingenia, male & injuriosè distorquentur. Postremò desiderium vehemens, inter Scholarchas unicam reducendi, in docendo methodum. Quibus additus, explorata habet alia satis multa, ad præmittendum totius Grammaticæ studium, eo modo, quo hanc Orthographiam, Grammaticæ partem primam peregi, ac intentionem istam sæculi hujus, quo vivo, Duritiei ingrato fronti avit, Qua ratio, istam, & hanc Syntaxin Grammaticalem, excerpsi sibi hoc modo adjunctam, quas audiat, nunc

JOSEPHUS RIPARTUS.

Præcognita

Præcognita de Grammaticâ, & Orthographiâ.

CAP. I.

GRammatica (apud Quinctilianum *Literatura*, seu ut bis similia. Græca sunt verba, quæ circà literas semper ubi τέχνη, τὸ, vel proprie versatur) i.e. *Ars per* five sua singulatim in lite- *Ecclipsin* ris, seu conjunctim in Di- *subaudiatur* ctionibus, & vocibus: Partes ejus sunt quatuor. *ut Logica*, quarum prima est Orthographia (cujus partes *Rhetorica*, sunt duæ: *&c.* i.e.

1°. Lexigraphia. *Ars Logi-*

2°. Diæresis claudiorum. *ca, Ars*

Lexigraphia (ut vult Laetius dictio, ut τὸ γράφειν *Rhetori-*
ctis scripturæ (Latinè) Dictio-scriptura: *ca, &c.*
i. e. ratio dictiones scribendi rectè. Hæc de *L. 2. C. 1.*
duobus agit.

1°. De *Literis*, quæ sunt Dictionis partes Minimæ.

2°. De *Syllabis*, quæ sunt Dictionis partes Majores.

Diæresis ἀπὸ τῦ διαίρειν, i.e. dividere: Distinctio sententiarum: quæ est pars philosophiæ distinguendi docet rationem, tradendo de vocum & sententiarum pausis, & interpunctionibus, de

quibus

quibus (& in primis grammaticis) ordine & con[illegible]

CAP. II.

De Literis.

Lexigraphia. LExigraphia est Orthographiæ pars Prima, quæ loco primo literarum tractatu absolvetur, literæ quasi *legitera*, quòd legendo iterantur; (Autore *Melanthone*) sed aliis magis placet, litera a *litura* (Teste *Prisciano*) i.e. deletione quam sæpè (superinducto atramento, vel re alia,) patiuntur. Antequam enim scribere solebant, postea deleta. At litera quasi *linea-tura*, magis arridet *Julio Scaligero*. Dicuntur quoq; *elementa*, quasi ut omnis *principia prima*; quod ut ex terra, aqua, aere & igne corpus constituitur, ita ex literis syllabæ, & dictiones constant.

Literam *P. Ramus* sic definit; Litera est in syllabi sonus individuus, & hoc modo a Donato describitur, litera est vocis articulatæ pars minima, ambas quas definitiones *Julius Scaliger* reiicit, mutando vocis articulatæ in dictionis sic definiendo, *Litera est dictionis pars minima*, quod idem est; nam dictio est a dicendo, revera igitur omnis dictio elementa, quamvis omnis vox non est dictio, & omnis litera quoad posse tamen est obiectum auditus. Quinq; Literæ accidunt

1°. Nomen.
2°. Figura.
3°. Potestas.
4°. Cognatio.
5°. Ordo.

In quibus omnibus lingua Romana [illegible]

viz. Latina noſtræ ferè omnimodè conveniunt, præterquam figurâ, in quâ Maximè differt, a proprio noſtro characſtere; ut in elementis noſtris patet evidenter.

In hâc linguâ de quâ eſt inſtitutum noſtrum, literæ ſunt [a] viginti duæ, ([b] aſpirationis nota,) quæ ſic nominantur, *a, be, ce, de* &c. ubi *e*] in fine apud noſtrates ſonitur ut *e*] diphthongus impropria noſtra.

* Literæ ex earum figuris ſunt *Minuſculæ*, vel *Majuſculæ*; *Minuſculæ* ponuntur in locis omnibus: ſive principio, ſive medio, ſive fine dictionis; hîc quoq; obiter notandum eſt, quod Syllaba *præ*; ubiq; ferè diphthongatur, etiamſi ſimplex videatur, ut *præco, præbeo, præs*! plurimumq; tamen diphthongo carent, quæ naturæ corrumpentur, ut *premo*, cum derivativis ſuis; ſic & *precor, preces, imprecor* &c.

Literæ Majuſculæ nunc dictiones incipiunt, nunc dictiones integras denotant; incipiunt, quando moribus characteribus inchoantur.

1°. Sententiæ; ut, *Deum time, regem honora.*

2°. Verſus quilibet; ut, *Qui ſanus eſt, nihil laudat jejunia ventre.* Mant.

3°. Propria nomina; ut, *Carolus, Cicero, Ciceronianus, Anglia, Anglus, Anglicanus.*

4°. Nomina dignitatum, Officiorum, & Artium; ut, *Rex, Dux, Cancellarius, Cadurcenſis, Grammatica, Logica.*

5°. Voces in oratione [b] Eminentiores.

Literæ majuſculæ cum ſolæ, aut paucæ ſcribuntur; deſignant nomina propria, aut integra vocabula Appellativa, aut Numerum; Vocabula appellativa ſeu nomina propria denotant; ut,

A. *quare.*

B. *beatus.*

Literæ Nomen.

*Grammaticorum quamplures [h] literam eſſe dinudicant, ideoq; tres & viginti conſtituunt literas.

*Literæ figura.

[b] Hîc Characterk mutationem magis probo.

Cn. *Cneus*.
Col. *Consul*.
Cos. *Consules*.
C.V. *Celsitudo vestra*. Vel
Clementia vestra.
D. *Divus, Dominus, Doctor*.
E.T. *Excellentia tua*.
F. *Fabius, Filius, Frater*.
HS. *Sestertius*.
J.C. vel J.C^ti. *Jurisconsultus*.
L.L.S. *Dus esse*, vel *dua libra*.
M.S. *Memoriæ Sacrum*.
N. *Quidam, Nepos*. n. *enim*.
Q. *Quirinus*.
R.T. *Reverentia tua*.
S. *Sanctus*.
S.C. *Senatûs consultum*.
S.P.D. *Salutem plurimam dicit*.
S.T.D. *Sacræ Theologiæ Doctor*.
U.C. *Urbis conditæ*.
J.U.D. *Juris utriusq; Doctor*.

Si quis in his pleniorem desideret scientiam, consulat Valerii Probi Grammatici de literis aliquis opusculum.

De literis Numeros significantibus, hic inseretur, quòd tres sunt principales, ex quibus (cum solæ aut plures,) assurgunt Numeri; quæ sunt.

I. *Unus* ——— 1.
V. *Quinque* ——— 5.
M CIↃ. (Antiquis Literæ *M.* Characteres) *Mille*. } ——— 1000.

Ex his numeri cæteri hoc modo sunt.

V. Geminatum & hoc modo X. } ——— 10.
inversum, Decem valet. }

C. Quasi

C. Quasi literæ CIↃ. dimidium ——100.
primæ. Centum.

ꝏ. vel CC. Duocenti. ——200.

D. Quasi literæ IↃ. dimidium ——500.
sinistrum. Quingenti.

L. Vero quasi Quinquaginta. Septuaginta. ——50.

IↃↃ. Quinquies Mille. ——5000.

CCIↃↃ. Decies Mille. ——10000.

IↃↃↃ. Quinquagesies Mille. ——50000.

CCCIↃↃↃ. Centies Mille. ——100000.

CMↃ. Vel CIↃ. Mille Mille. ——1000000.

Literarum ponitur, apud Latinos, & nostrates est sere eadem; eaque distribuitur in *Vocales* & *Consonantes*.

Literarum potestas.

Vocales sic appellantur a *vocando*, & a Vocabulis sonum *emendo*. Vocalis est litera quæ per se proferatur, & per se syllabam facit, estq; ex characteris genesis duplicis. 1°. *Simplex*, 2°. *Compositæ*. Vocalis simplex sonum habet maxime individuum, cujus generis sunt quinq; & [y] græca; & sunt *mutabiles* (vel *sonantes*) *labiles*. Innumerabiles, imo, ut ajunt, quinq; in contextu nunquam augentur. Sonantibus sunt, a, i, & u, quæ quando sibi, vel aliis præponuntur, in eadem syllaba; in Consonantes sese semper mutantur, & se mutuo hoc modo figurantur, [a] [ꝛ] [j] fiunt [ɛ] liquidum [v] vero [f] siccum.

Vocales.

Mutabiles.

Sonantes.

* Vocalis conjunctus vocali (quod Latinis verius *Diphthongus*) a Græcis dicitur, & ꝏ sonum, quasi bisonum. Est enim duarum vocalium sonus; hæc autem duplicata se reddit, ideoq; sunt.

* Vocalis conjunctus.

1°. *Diphthongi* usitatiores, hi. [æ, œ, ꝏ, ɛ, ɛ]

2°. *Minus* usitatæ, *ai*, *ei*, *oi*, *ui*, & Græcæ [ꝏ]

Liter-

antur & ei, ut [i] id primo ignorantia hominis fallum est, quam vocatione aliquid. Veteres enim aliter atq; nunc solemus, pronunciabant, & in fine dictionis ponebant; Quare in omnibus vocalium pronunciandis eadem fere, nisi [i] consonans fuerit, vel [u] ante vocalem, vel [x] in principio dictionis, ut, Iuno, Xerxes, & mutis compressis proferuntur; (mutæ sunt sedecim quæ sunt; vel Attice, vel Æolice dicte:

* Mutæ sic nominantur, nam quod prorsus, in dictione obmutescunt, sed quod sonum tenue exiguum, & obscuriorem vocalitatem, in pronunciando, quam semivocales retinent: in fine igitur dictionis eiusmodi exilem illum (plerumq; nunquam,) potius repetimus. Aut ideo mutæ dicuntur, quod cum pronunciantur, a scriptis incipiunt, & in vocales desinunt, cæteræ vero semivocales a vocalibus incipiunt, & in scriptis desinunt: idcoq; Mutæ sunt, quæ nec per se proferantur, nec per se syllabam faciant; & sunt numero octoginta; b, c, d, *&c. quarum [c] semper sonatur ut [k,] nisi præponatur e, i, vel y, sic enim posita proferatur ut [s:] [G] quoq; semper ut y Græcum nisi e, i, vel y, subsequatur, cum enim ut [j,] efferatur [T] ante vocalem, valet [ʒ] ut, in gratia, nisi in Græcis dictionibus; ut politia; vel in principio dictionis; ut, thura, aut in Infinitivo Passagioco; ut, mittier, aut denique præcedente, ut [s] ut, mystis, tristis.

Semivocales, sic appellatæ, quod ad vocales propius accedunt, earum ductu efferuntur, & per se proferuntur; (mutæ vero sedecim ut supra dictum est) hæ per se quidem proferuntur, sed hinc differt per se syllabam non faciunt, suæ quoq; numero quinq; sunt, l, m, n, r, &c. quæ triplicem habent modificandi, & sic dicuntur.

Duæ sunt. 1. Liquidæ quatuor, l,* m, n, r.

Semivocales. 2°. Duplices duæ sunt; x, & z, quibus additur [h,] consonans inter duas vocales, & [u] semper

* M & n,

semper post q, nec r, & nonnunquam post [g] nec nisi in vel [s]. Græcis si-
3°. Una eiusdem sine positionis vic. [s]. quescunt.

Liquidæ sic appellantur, quod post mutas Varro. Lucilius,

Duplices sic nominantur quòd duarum consonantium videntur implicare sonum: [x] etenim valet [cs] hinc *dux, ducis*; & [z] vel [gs] hinc *rex, regis*; [x] valet [ds] Græcis, ac Latinis [ss] ut, *patrixo* pro *patrisso*. Inter duas vocales in se habet aliquid i vocalis, unde olim scribebant, *maßimus, ſuaßum*, & [s] post [g] * Dentur
& [c,] aliquando quoq; post [q] vel [s] mi- aut quod u
do aliquo [to] nostras aquivalet ut in *Phœnix*, inter q & *aqua, quis*, &c. aliam va-

Littera ista [s] eiusdem sine positionis est, calem nec
quæ interdum etiam prius; varia quoq; vocalis sui
solet, & in metro plerumq; vim consonantis consonans
sumit. habetur.

Aspirationis nota huiusmodi habet [h] aspira-
tum, quamvis interdum apud Poetas
nullo vim obtinet, ut hoc casu contingit
est, ut vocalis sequens in eadem syllaba,
tiori, velocissimaq; [h] quasi prodeat, vel
nominandum est, quod [h] sine literarum
initio dictionis. In cæteris positionem
dictionem aspirat; ut, [h]
hilis sonum, dicimus &
non minus habet usum,
trahi, Ionicæ Græci
de earum prolixa copia
dicamus.

CAP. III.

CAP. LII.

Syllaba est in voce solus integer Ram.

Dicimus pars major est Syllaba, a quibusque (Latine) comprehenditur, & rectè integrum membrorum percussum, hoc modo à Donato describitur, Est vox Literalis, sive articulata; sono indivisa. p. 11. cui quinque accidunt.

1°. *Tenor.*
2°. *Spiritus.*
3°. *Tempus.*
4°. *Literarum numerus.*
5°. *Literarum ordo.*

Quorum tria prima, Prosodiâ (Grammaticæ parte quâtâ) cognitionem habent suam, duo postrema ejusdem posteriora, hoc tamen loco tractanda, ubi imprimis de priore notandum est, quod in Sermone Latino, literæ unius Syllabæ ad plurimum sunt sex, ut *i, te, bus, cres, stirps, flamx*; hic quoq; consonantium numerus, nec in principio, nec in fine dictionum unquam excedit tres.

De Literarum ordine notandum est, quod in Syllabæ principio, consona nulla possit immediatè sequi consonantem, præter *l, r*, ut, *scio, spes, suavis*. Literarum quoq; *ordinem*, Euphonia maximè disponit sic dicta ab *Eu bene*, & *φωνὴ* vox vel sonus: quasi bene vox, vel sonus; i.e. bona vox, vel bonus sonus: quæ à Priscano interpretatur bona sonoritas, in quâ delectus est, ut inter duo quæ idem significant, ac unumdem valent, quod melius sonet eligas, ideo ait Diomedes, quod Euphonia plus in dictionibus interdum valet, quam Analogia vel regulæ præceptorum.

Euphoniæ

Euphoniæ ergò est, Quòd in vocibus appositis, præpositio [*a*] locatur ante Consonantes, [*ab*] verò ante Vocales, atq; nonnunquam etiam ante *l*, *r*, *j*, & *ſ*: ſed [*abs*] ante [*t*] & [*q*] & ſecundum Priſcianum ante [*c*;] ante [*r*] quoq; in *abs re*.

A verò ſcripturientibus diſcendum eſt, quòd ſyllabas juſtè connectendi, vel diſtinguendi ratio; aliter ſe habet in vocibus, ſimplicibus, aliter in compoſitis, voces compoſitæ ſemper ſimplicium ſervant ſyllabas; ut, *tranſ-latus*, *ad-amo*, *quam-ob-rem*, *circum-ago*, *ab-eo*.

Attamen in compoſitione, auribus & euphoniæ ſerviendum eſt, ut in Regiâ Grammaticâ noſtrâ ſatis elucidè traditur, hîc tamen obſervetur, quod [*a*] Præpoſitio in compoſitione ſemper ſolummodo connectitur cum [*m*] & [*v*] conſonante: ut, in *amoveo*, *averto*, [*ab*] verò ponitur ante *a*, *d*, *e*, *f*, *j*, *l*, *n*, *o*, *r*, & *u*, vocali; ut, *abalio*, *abduco*, *aberro*, * *abſoro*, *abjuro*, *ablatio*, *abnuo*, *abortior*, *abrogo*, *abundo*, præterquam in, *aufero* & *aufugio*, ubi [*b*] vertitur in [*u*.]

* *Hujus generis ſunt tantùm abſore & abforem.*

In compoſitione, quum [*ad*] poſitum eſt dictionibus incipientibus in, *c*, *f*, *g*, *l*, *n*, *p*, *r*, *ſ*, *t*: eum [*d*] mutatur in literam ſequentem; ut, *accurro*, *affligo*, *aggero*, *allego*, *annuo*, *applico*, *arripio*, *aſſumo*, *attero*.

Quando [*con*] componitur cum dictione incipiente a vocali, vel [*h*,] ſemper abjicitur [*n*;] ut, *coapto*, *coheredo*, &c. At ſi voces incipiunt in *b*, *m*, vel *p*; tum [*n*] mutatur in [*m*:] ut, *comburo*, *commoveo*, *compello*, &c. Si verò voces incipiunt in *d*, *f*, *g*, *n*, *q*, *ſ*, *j*, & *v*, conſonantibus ſemper manet [*n*] integra, ſed in reliquis mutatur in literam ſequentem.

x Ante f mutatur in sequentem; ut, effera, efficio.

In dictionum simplicium syllabas distinguendo, vel connectendo; hæc regula generalis (a Grammaticis recepta & comprobata) maxime est perpendenda, videlicet quòd istæ tantum literæ, quæ potestatem habent, incipiendi dictiones, eæ solummodo facultatem habent, incipiendi syllabas; hinc in dictionibus Latinis liquidè patet, quod literæ quæq; solæ incipiunt syllabam præterquam, * k, y, & z. Nam in Latinis vocibus non rectè ponuntur, præter k, (in antiquis monumentis; ut, *karus, Kalumnia, kalendæ, kastor, parkarum*, &c.) quæ hodie nullo est in usu, tantumq; in numero cæterarum literarum (ut inquit *Fabius*,) manet.

* *Omnis vox ubi ulla harum literarum scribitur, a Græcis mutatur.*

Regulæ de syllabas dividendi ratione.

1°. DUæ vocales simul coeuntes, & non diphthongizantes distinguuntur, ut, *doce-am, Musa-us.*

2°. Cum Consona geminatur prior ad præcedentem syllabam, posterior ad sequentem pertinet; ut, *ter-ra, pos-sum.*

3°. Una Consona inter duas vocales, syllabæ sequenti adjungitur; ut, *le-go, au-dio, a-veo.*

4°. Consonæ quæ in initio dictionis conjungi possunt, eæ in medio non sunt distinguendæ, distinguendo igitur dicimus *i-gnis*, quia dicimus *gnarus.*

Consonæ quæ dictiones latinas incipiunt, sunt istæ sequentes.

bl. ut, *blasus.* *cl.* ut, *clarus.*
br. ut, *brevis.* *cn.* ut, *cnasus.*
ch. ut, *chorus.* *cr.* ut, *crudelis.*

fl. ut, *flamma.*
fr. ut, *frater.*
gl. ut, *gladius.*
* gn. ut, *gnarus.*
gr. ut, *gravis.*
pr. ut, *prævum.*
qu. ut, *quies.*
sc. ut, *scindo.*
* sp. ut, *spes.*
st. ut, *statua.*
* tr. ut, *trabs*
scr. ut, *scribere.*
str. ut, *strages.*
squ. ut, *squalor.*

* *Voces sic incipientes plaræq; sunt Græcæ.*

ingæ in sl, & shittim in sh *qua Hebræa est.* b *Occurrunt mihi tantum sprevi, spreror, & spretus, in spr.*

[a] *Lego tantum stingiæ & sfingiæ*

Voces incipientes in *bd*, ut βδελλυρον *bdellium, mn*, ut *ανιων memoria*, &c. plæræq; Græcæ sunt; præterquam paucæ his similes, ex linguis alienis; ut [שׁוּט] in שׁוטה Angl. Porcus & [שׁפּוֹת] Angl. *Spatula.*

CAP. IV.

De Orthoëpiâ Lexigraphiæ affine.

Orthoëpia, Lexigraphiæ (& Synecdochicè Orthographiæ) affinis, est loquutio secundum veræ pronunciationis regulas, emendata & recta; quæ ut accurate efficiatur, præceptoris est puerorum ora sic effingere & formare, ut quasq; voces per singulas suas partes, clare, plenè, & distinctè proferant, & præcipuè in syllabâ quâlibet postremâ, omnia evitando in pronunciando vitia, quorum usitatissima in Grammaticâ describuntur, vel saltem dilucidè denotantur; Quorum omnium Iotacismus maximè est in Controversiâ, ut in Grammaticâ Regiâ patet, ubi hoc vitium hoc modo describitur. *Iotacismus fit cum quando* [i] *litera pleniore sono, & supra justum decorum extenditur, quo vitio ex nostratibus maximè laborant septentrionales.* Cujus sententiæ animadversio, duo in hanc literam pronunciando

 indigita-

indigitat viria. Utrum inter doctos & criticos, alterum inter rudes & barbaros: doctorum est quum eandem sonant, ut [ee] diphthongum nostram impropriam in seen, vilus; quam pronunciationem vitiosam esse, his variis argumentis liquidò constat.

Argum. 1. Literæ omnes Latinæ nomina sua, ex sono & potestate, accipiunt: at hujus literæ nomen idem est, ac Anglice Pronomen nostrum Personæ primæ singularis. I, ego.

2°. Si Modo isto hæc litera sonanda sit; non tantum sonum habere debet diphthongi nostræ [ee] ut dixi; sed nomine eodem (ut fœminæ & rustici nostrates [e] nostram eandem dicendo [ee] nominari.

3°. Iste quoq; sonandi modus, est pertritum quoddam enorme, apud Anglos septentrionales, ut, pro *Nimus* dicere *Neenus*; quemadmodum illi numerum novem exprimunt, per neen, pro nine.

4°. Hæc hujus literæ pronunciatio, non est supra sed infra justum decorum, ejusdem per dentes extensio, qua sonus fit muliebris, exilis, gracilis, & rauca.

5°. Postremò, Hujus Literæ pronunciatio virilis a nobis usurpata & comprobata, est maximè media & mediocris, decorum servans inter hiarum & screatum.

Obj. Itali, Hispani, Galli, Germani, Belgæ & Dani, populiq; omnes Europæi, nisi Angli [i] Latinam longam sonant, ut *ee* Diphthongum nostram impropriam.

Sol. Fecialis Chester, qui hanc sententiam nostram magnopere impugnavit, fatetur quòd Scoti, hâc in re nobiscum conveniunt, optimè igitur notavit Lipsius, tractatu suo de pronunciatione

nunciatione Latinæ Linguæ in margine. *Quæ sonus ejus [est] legitimus, qui apud Britannos reliquus*, quam pronunciationem his verbis in textu defendit, *pronunciant etiam nunc (ita accepi) rectè soli apud omnium Europæorum Britannni. Quorum est Regina Amicus, vicia*, &c. Quâ de sententiâ, *Alexander Gill* noster, vir in Linguâ Latinâ versatissimus, atq; antiquitatis hujusmodi indagator assiduus, hoc modo sit; *Retinebimus antiquum illum, & masculum sonum, atq; unà etiam laudem, quam justissimus Lipsius nobis detulit, in Regina, in amicâ, vitâ*, &c. *p.* 7. de logonomia. Quorum suffragiis luce clarius est, quod rectius nos [*I*] sonamus Latinam, eam sonando ut [*ei*] Græcum, quam ceteri Europæi, qui eam ut [*ei*] diphthongum nostram improprium proferunt.

Vitium alterum, in hanc literam pronunciando, rudium & barbarorum est, quando sonus ejus nimis crassè pleniore hiatu, ex gutture aspirato supra justum decorum extenditur. More quoq; Anglorum Septentrionalium: vitium omnibus notum, & in odio habitum, ideoq; etiam a Grammaticastris explosum. His igitur præmissis concludendum est, quòd hujus literæ sonus (quando longa, & vocalis) est ut [*i*] nostra sonatur in *Line*, Linum, cum rectè profertur; quæ pronunciatio generali literatissimarum utrarumq; nostrarum Academiarum praxi fulcitur, cujus authoritas si apud viros ostentatione, & singularitatis affectatione non valeat, ratio tamen forsan victrix evadat: sic enim Literæ sonus nomini convenit suo, ac sic justum decorum servat, & barbarismo valorem suum, non crasse extendit, nec exiliter deprimit: hanc quoq; pro-

lario, est maximè virilis, masculæ, & literæ genuinæ.

Est quoq; aliud in pronunciando vitium, *Generosis*, & *Nobilibus* nostris itinerantibus ab extraneis allatum, propius serè vitio nostro vulgari accedens, quo propè pro *falsus dicitur faulsus*, quæ pronunciatio in Grammaticâ nostrâ explosa est. Cujus quoq; sententiæ vindex, est ratio, atq; autoritas: [*A*] etenim est litera prima, & elementum simplicissimum, quando igitur vocalis est simplex, non est ullâ aliâ literâ confundenda, quod semper agunt Galli, ac nostrates sonando, **tall**, celsus, **taul**; & **ball** pilâ, **baul**; quòd verò [*a*] sonum avet simplicissimum audi Erasmum, qui scribendo de vocalibus, de eadem literâ dicit. *Ex his* [A] *deducto lorgiter ore profertur, lingua recta suspensa, hoc est, nec ad palatum superius affixa, nec in anterius dentium vallum impacta, nec in latus dentium illisa, nec inter dentium hiatus inserta, vocq; procedit ex arteriâ profundiore, feriens superiùs palatum: de pronun.* p. 93. Contra quem Canonem prolatio ista dupliciter peccat: 1°. Linguam non suspendit. 2°. Linguam ad palatum superius affecit, miscendo simplicem [*A*] potestatem, cum [*au*] modo aliquo, ad [*au*] diphthongum nostrum propriam.

Quâ de re, sic scribit Lipsius. " A lenem sic " esseres: *Ore diducto, flatu valentulo, suspens à* " *modice linguâ, nec dentibus appulsâ.* Ita dices " *Amo, facio, adigo*: sic ut audis, & paulùm modò " attenuatus, subtiliusq; qu'im vulgo. At crassum " incrassabis, pariter esseres eam *spiritu lento & haud æquè valido, ore modice aperto, & pressim* " (me vide) *retundo.* Deniq; in longâ eâ enunciatio longior, & velut [A A] Gemminata, sic

dices,

" dices *Admodum, effluxi*, &c. *Liss. de pro-*
" *nunc. Lat. Ling.* cap. 3.

Sunt vitia, in pronunciando quamplurima alia, quæ omnia prætaq; (fatem maxime obvia,) fatia (quatenus ad hanc pertinet artem) luculentur in Grammaticæ Regul. enucleantur quorum unum tantum, (quia hodiè apud nostros perquam nimis viget,) repetere efferor; sit quoq; quando literæ [*s*] inter duas vocales, profertur tanquam [*z* :] ut, pro *musa*, dicendo *muza*; pro *casus*, *cazus*, &c.

Denique ut pronuntiationis vitium omne anti-grammaticale evitetur, cavendum est de Barbarismo, &c. in scribendo, &c. in dicendo, *qui est Additio, vel detractio, vel summutatio, vel transpositio, Literæ vel Syllabæ, vel temporis, vel toni, vel Aspirationis, in scripto vel, in pronunciatione.*

CAP. V.

De Diæresi Orthographicâ, vel distinctione.

ALtera Orthographiæ pars, est Diæresis, seu Distinctio, quæ mirum orationi, & sensui lucem affert, & confusionem tollit, atq; obscuritatem; unde dixit *Erasmus*; ut, *non inscitè dixerit eruditus quidam, aptam distinctionem commentarii genus esse.* De pronunc. p. 63. De Punctis agit quorum duo sunt genera; 1°. Vocum. 2°. Sententiarum. Vocum puncta sunt

Accentus; ut, *à, á, â.*

Spiritus; ut, *a, ha, e he.*

Temporis; ut, *pănis.*

Unionis; quod dicitur *Hyphen* ὑφὲν, textura vel textus; ut, *de-repente.*

Divisionis; quæ dicitur Diæresis Syllabica; ut, in *evolâssĕ, aër*, &c.

Apostrophi; ut *Adeam' ad eam, pro adeam.*

Compendii; ut, ꝙ pro quæ, & pro et; ꝫ, ⁊, ī, ĩ, ã, pro am, em, im, om, um; vel an, en, in, on, un; [qđ] pro quod; alii Characteres, ut, *, †, ‖, &c. Alteres sunt generis, ideoq; ad hanc non pertinent artem.

Sententiarum sequuntur Puncta.

SEntentiarum Puncta sunt octo; *Comma, Hemicolon, Colon, Periodus, Ecphonesis, Erotema, Parenthesis, Ptelus.* Quarum quatuor priores sunt sententiæ partes naturales, quatuor verò posteriores adventitiæ, illæ enim (ut in corpore) sententiam, ex suis essentialibus constituunt, hæ verò ut Crines illas ornant, temperant, ac firmant.

1°. *Comma*, Latinè segmen, quasi segmentum secatum, quia quosdam in sententiâ, tanquam digitos, & articulos secat, & est distinctionis nota, ubi pronunciatio est plena, sed sensus non plenus, & hoc [,] fingitur modo; ut, *veni, vidi, vici,*

2°. *Hemicolon*, a quibusdam sinecsemicè *Semicolon*, ab ἥμισυς dimidium, & κῶλον membrum, quasi sententiæ semimembrium, & *Tricommicomma*, a τρὶς bis, & κόμμα segmen, quasi sententiæ *sesquisegmen*, quia quosdam sententiæ pedes, & manus continet, & est mediæ distinctionis nota, ubi pronunciatio est plena, sed sensus non plenus, aliquantulum tamen quam ex communi plenior, & hoc modo [;] figuratur; ut,

—Quæ cogita, Lipsi; & communicat hæc mihi arcanæ tuæ, Musa. Lipſ. de Con.

3°. *Colon*;

3°. *Colon*; (ut dicit membrorum, quibus sententiæ distinguntur cruces, & interstitia denotans,) est mediæ distinctionis nota, quæ sensu non absoluto, his duobus punctis [:] pingitur; ut, *Attendite omnes, propria, aliena; publica, privata sacra profanaque considerate.* Hann.

4°. *Periodus*; περὶ circum, & ὁδὸς via, quasi *circumvia*, via circum aliquid ducens; quia cæteras sententiæ partes circum ducit, & iis tanquam caput, humeros, & abdomen, adjungit, easq; consummat; ideoq; est plenæ distinctionis nota, quæ sententiam indicat perfectam; ut, *Si quid turpe feceris cum voluptate; voluptas abit, turpitudo manet: si quid honestè feceris cum labore, labor abit, honestas manet.*

5ª. *Ecphonesis*, Latinè exclamatio, quia sententiæ partem denotat, quæ exclamatione, admiratione, vel deploratione auditorem excitat, usitatæ Admirationis nota dicitur, & hoc modo [!] notatur; ut,

Papæ! me miserum! O curas hominum!

6°. *Erotema*; Lingua hâc Interrogatio, quia sententiam denotat quærentem hoc modo [?] figuratam; ut,

Quid legis? quid agis?

7°. *Parenthesis*; Est interpositio, quia aliquid imponit hujusmodi semilunulis ( ) inclusum, quo sublato sensus manet integer; ut,

Non Deus (ut perhibent) amat est, sed amator, & error.

8°. Obelus, ab ὀβελὸς veru, est carminis fragmenti nota, per lineam hoc modo [—] figurata; ut,

—(Crede

—(Crede mihi) sit quæ pauca habeat,
Te sequatur conjux, & me quæ multa habeat.

FINIS.

SYNOPSIS,

Grammaticæ totius Latinæ,

Regiæ nostræ, vulgò Lillianæ.

seu

Tabula ejusdem Synopticæ,

SECTIO Prima.

De Orthographia

Grammatice quatuor [ ] partes:

1°. Orthographia.
2°. Ætymologia.
3°. Syntaxis.
4°. Prosodia.

CAP. I. *De Grammatices partibus.*

Quæ circa dictionum Partes Variatur. [ ] 1°. Lexigraphia, 2°. Otheoëpia, 3°. Diazeuctica, 4°. Prosodia.

De dictionum partibus tractans quælibet [ ] 1°. Literæ, viz. 2°. Majores, viz. Syllabæ.

CAP. II. *De Literis.*

1°. Nomen, unde Literæ sunt viginti duæ, viz. a, b, c, &c. aut [ ] *Alphabetum Nat.*

Literæ quoad sociationem:

1°. Nomen, unde Literæ sunt viginti duæ, viz. a, b, c, &c. aut [ ] *Alphabetum Nat.*

1°. Majusculæ, ut, A, B, C, &c. [ ] 1°. Ad dictionem incipiendum.
2°. Minusculæ, ut, a, b, c, &c. [ ] 2°. Ad dictionem finiendum.

2°. Figura. Quæ duplicem in literis constituit. [ ] 1°. Majusculum. [ ] 1°. Ad dictionem incipiendum.
2°. Minusculum. [ ] 2°. Ad dictionem finiendum.

3°. Potestas, ut, a, b, &c.

4°. Copiosa.

5°. Ordo.

Pueriles

- 1°. Vocales,
  - 1°. Simplices quinq; *viz.* *a, e, i, o, u, & y,* Græca. Quæ sunt
    - 1°. Quatuor Immutabiles; *a, e, o, y.*
    - 2°. Duæ Mutabiles; *i, & u.*
  - 2°. Compositas *ie,* Diphthongos.
    - 1°. Efficatores; *viz. æ, au, ei, eu.*
    - 2°. Minus usitatæ; *viz. ai, oi, ui, & Græca yi.*
- 2°. Consonantes sexdecim; *viz.* *b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, s, t, x, z;* quibus addantur *j, & v.*

III. Potestates dividit in

Quæ sunt
- 1. Mutæ novem; *viz.* *b, c, d, f, g, k, p, q, t.*
- 2. Semivocales septem; *viz.* *l, m, n, r, s, x, z,* quibus addatur [*v.*]

Quarum sunt
- 1. Quatuor liquidæ; *viz.* *l, m, n, r.*
- 2. Duplices duæ [*x*] & [*z,*] aeq; [*i*] inter duas vocales; & [*u*] post [*q,*] *ut qui*; vel [*s,*] *ut, suavis*; vel [*c*] ut, *cui.*
- 3. Una cujusdam suæ potestatis; *viz.* [*s.*]

- 3°. In unam Aspirationis notam; *viz.* [*h.*]

IV. Cognatio Literarum, ejus Doctrina Linguæ Græcæ magis convenit, quam Latinæ; ideoq; eam relinquimus.

V. Literarum Ordo Capite sequente, (ubi de Syllabis dicetur,) tractabitur.

CAP. III.

CAP. III. *De Syllabis.*

Dictionis Pars Major est Syllaba cui septem accidunt
- 1°. Tenor, } De quibus Prosodia agit.
- 2°. Spiritus, }
- 3°. Tempus.
- 4°. Literarum Numerus.
- 5°. Literarum Ordo.
- 6°. Syllabarum Numerus.
- 7°. Earum Divisio.

1°. Unius Syllabæ ad plurimum Literæ sunt sex; ut, *a, te, non, scit, stans, stirps.*

Consonantium Numerus, nec in principio, nec in fine dictionis unquam excedit tres.

In Literarum Ordine notandum est, quod Consona nulla Semivocalem ullam immediatè sequatur præter [*s*]; ut, *scio, spes, suavis.*

Literarum Ordinem euphonia maximè disponit. De Syllabarum numero & divisione consule Grammaticos, & Orthographiam nostram.

CHAP. IV. *De Orthoepiâ.*

Orthoepia Lexigraphiæ affinis consistit, in pronunciatione rectâ & verâ, quæ fit evitando omnia in Pronunciando vitia.

quorum præcipua ſunt quinq;

1°. Iotaciſmus, dicendo, *ni nut* cum hiatu, ſeu *neenus*, pro *nunc*.
2°. *Lambdaciſmus*; ut quando dicitur *elluceat* pro *eluceat*; *moultus* pro *multus*, &c.
3°. Iſchnotes; ut proferendo *nyne* pro *nunc*.
4°. Trauliſmus; ut, *cacacanit* pro *canit*.
5°. Plateaſmus; ut, efferendo *fountes* pro *fontes*.

CHA. V. De Dier[illegible]

[illegible] *d*, *d*.
[illegible] *e*, *be*.
[illegible] *t*.

Diæreſis eſt duplex

1. Vocum Septu[illegible]
2. Sententiarum eſt [illegible]

[illegible] *te*.
[illegible] *t*, *aër*.
[illegible]*on*, pro *adeone*.

1°. Comma (,)
2°. Hemicolon (;)
3°. Colon (:)
4°. Periodus (.)
1°. Ecphoneſis (!)
2°. Erotema (?)
3°. Parentheſis ( )
4°. Obelus. —

(24)

SECTIO

PAGE 19 Bou
Bown
ALSO IRREGU
PAGINA

SEC

D

CA

Ætymologia agit { 1°. De Investigatione T… ; 2°. De octo Partibus O… est

…bstantivum.

…jectivum.

Uarijsq; etiam est aut { 1. Appell… ; 2. Propri…

…ut, *Marcus*.
…, *Tullius*.
…ut, *Cicero*.
…4. Agnomen; ut, *Orator*.

Nomini accidunt Septem { 1. Species. 2. Figura. 3. Numerus. 4. Casus. 5. Genus. 6. Declinatio. 7. Comparatio.

I. Species

(Jac)

SOUND UPSIDE DOWN

REGULAR

NATION

quorum præcipua ſunt quinq;

1°. Iotaciſmus, dicendo, *niuis* cum hiatu, ſeu *neeuis*, pro *niuis*.
2°. *Lamdaciſmus*; ut quando dicitur *effucet* pro *eluoet*; *moultus* pro *multus*, &c.
3°. Iſchnotes; ut proferendo *nyc* pro *nunc*.
4°. Tranliſmus; ut, *cacacanit* pro *canit*.
5°. Plateaſmus; ut, efferendo *fountes* pro *fontes*.

CHA.V. *De Diæreſi.*

Diæreſis eſt duplex

1. Vocum Septuplex.
1°. Accentus; ut, *à, á, â.*
2. Spiritus; ut, *a, ha; e, he.*
3. Tempus; ut, *pānis.*
4. Hyphen; ut, *de-repente.*
5. Diæreſis Syllabica; ut, *aër.*
6. Apoſtrophus; ut, *Adeon*, pro *adeonne*.
7. Abbreviatio; ut, ⁊ &c.

2. Sententiarum eſt quæ duplex

1. Naturalis quadruplex.
1°. Comma (,)
2°. Hemicolon (;)
3°. Colon (:)
4°. Periodus (.)

2. Adventitia quadruplex.
1°. Ecphoneſis (!)
2°. Erotema (?)
3°. Parentheſis ( )
4°. Obelus —

SECTIO

SECTIO Secunda.

De Etymologiâ.

CAP. I. *De Nomine.*

Etymologia agit { 1°. De Investigatione Thematis. 2°. De octo Partibus Orationis. Quarum prima est Nomen. Hocq; duplex, { 1. Substantivum. 2. Adjectivum.

Utrumq; etiam est aut { 1. Appellativum; ut, *homo, humanus.* 2. Proprium quadruplex { 1. Prænomen; ut, *Marcus.* 2. Nomen; ut, *Tullius.* 3. Cognomen; ut, *Cicero.* 4. Agnomen; ut, *Orator.*

Nomini accidunt Septem { 1. Species. 2. Figura. 3. Numerus. 4. Casus. 5. Genus. 6. Declinatio. 7. Comparatio.

1. Species

I. Species est duplex,

1. Primitiva cui subjiciuntur
   1. Collectivum; ut, *Concio.*
   2. Fictitium; ut, *Trinodium.*
   3. Interrogativum; ut, *Nunquis?*
   4. Redditivum; ut, *Talis.*
   5. Numerale; Cujus sex sunt Species.
      1. Cardinale; ut, *Unus.*
      2. Ordinale; ut, *Primus.*
      3. Distributivum; ut, *Singuli.*
      4. Partitivum; ut, *Quisq;.*
      5. Universale; ut, *Omnis.*
      6. Particulare; ut, *Aliquis.*

2. Derivativa, cujus species sunt
   1. Verbale; ut, *Lectio, Litera, Fictilis.*
   2. Patrium; ut, *Eboracenſis.*
   3. Gentile; ut, *Græcus, Anglus.*
   4. Patronomicum; ut, *Æacides.*
   5. Diminutivum; ut, *Regulus.*
   6. Poſſeſſivum; ut, *Herilis.*
   7. Materiale; ut, *Faginus.*
   8. Locale; ut, *Horteuſis.*
   9. Adverbiale; ut, *Hodiernus.*
   10. Participiale; ut, *Docendus.*

II. Nominis Figura eſt triplex
   1. Simplex; ut, *Parabilis.*
   2. Compoſita; ut, *Reparabilis.*
   3. Decompoſita; ut, *Irreparabilis.*

III. Nominis Numerus eſt duplex,
   1. Singularis de uno; ut, *Pater.*
   2. Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

IV. Caſus

IV. Casus Nominis sunt sex
1. Nominativus; ut, *Pater.*
2. Genitivus; ut, *Patris.*
3. Dativus; ut, *Patri.*
4. Accusativus; ut, *Patrem.*
5. Vocativus; ut, *Pater.*
6. Ablativus; ut, *à Patre.*

V. Genera Nominum sunt Septem
1. Masculinum; ut, *hic vir.*
2. Femininum; ut, *hæc fœmina.*
3. Neutrum; ut, *hoc Saxum.*
4. Commune duorum; ut, *hic & hæc Parens.*
5. Commune trium; ut, *hic, hæc & hoc felix.*
6. Dubium; ut, *hic vel hæc dies.*
7. Epicœnum; ut, *hic Passer, hæc Aquila.*

Genera Nominum dignoscuntur ut sunt,

1°. Substantiva,

1. Propria quorum quælibet sunt.

1. Generis Masculini sunt Nomina.
   1. * Deorum; ut, *Mars, Jupiter.*
   2. ª Virorum; ut, *Edoardus.*
   3. ᵇ Fluviorum; ut, *Thamesis.*
   4. Mensium; ut, *Aprilis.*
   5. Ventorum; ut, *Notus.*

2. Generis Fœminini sunt Nomina.
   1. ª Dearum; ut, *Juno.*
   2. Fœminarum; ut, *Sybilla.*
   3. Regionum; ut, *Persis.*
   4. ᵇ Urbium; ut, *Elis.*
   5. Insularum; ut, *Britannia.*

vel

2. Appellativa quorum genera dignoscuntur. 1. Significatione, 2. Inflectione.

2°. Adjectiva quæ Genus sumunt ex Substantivis.

Appellativa

Appellativa ſignificantia ſunt,

1. Feminina; viz. Nomina Arborum; ut *Alnus, Cupreſſus*, &c. Hæc excipiuntur,
   1. Quædam Maſculina; ut, *Pinus, Sentis*, & quæ deſinunt in *Aſter*, ut *Oleaſter*.
   2. Quædam Neutra; ut, *Siler, Suber*, &c. Et quæ deſinunt in *Aſtrum*, ut, *Oleaſtrum*.
2. Ejuſdem nominis triplicia
   1. Volucrum; ut, *Paſſer, Aquila*.
   2. Ferarum; ut, *Tigris, Talpa*.
   3. Piſcium; ut, *Oſtrea*.

In his Appellativorum regulis excipienda ſunt omnia quæ finiunt in [ ], atq; omne Nomen Tarriabile.

Appellativa Impariſyllabica ſunt,

1. Parariſyllabica; &c. non creſcentia in Genitivo; quæ ſunt feminina, ſecundum regulam ſuam ſpecialem.
2. Imparariſyllabica: i.e. Creſcentia in Genitivo,
   1. Acuta in penultimâ, quæ ſunt quoq; feminina, ſecundum regulam ſecundam ſpecialem.
   2. Gravia, in Genitivum, quæ ſunt Maſculina, ſecundum regulam tertiam ſpecialem.

Excipiuntur in Paræsyllabicis

1°. Masculæ quæ quatuor
1. Nomina virorum in [a ;] ut, *Scriba*, &c. (*res* &c.
2. Græca in [a] vel [es] declinationis primæ ut *Athleta* ; Quibus addunturVates
3. Compositæ ab æs ; ut, *centussis, quibus* adjunguntur *lienis & orbis*, &c.
4. Quæ desinunt in [es] [os] vel [us] ; ut, *Venter, lagus, silanus.*

Plusquam regulis
ii. quæ in Regulî postremâ, Græca excipienda fuit, quæ vertunt [as] in [atis].
ut, *Pagasa, Nauplius*, &c. Quibus referuntur ; *Mater, humus*, &c.
2. Neutra quæ exeunt in [e] breve, atque faciunt [is] in Genitivo ; ut, *Mare*, vel in [on ;] ut, *Barbiton* vel in [um ;] ut, *ovum.*
3. Dubia ; ut, *Barbitus, atque Canalis Balanus & finis*, &c. (*senex, &c.*
4. Verbalia composita in [ex] sunt communia duorum ; ut, *Grajugena*, &c. Quibus addunturVates

Excipiuntur in Imparisyllabicis

1°. Masculæ quæ quatuor
1. Polisyllaba in [as] ut, *Arcanas.* (*Sermo.*
2. In (o) signantia corpus ; ut, *leo. Turculio*, Quibus adduntur *Senis Terni*,
3. Quæ desinunt in [es] [ur] vel [os] ceu, *crater, conditor*, &c. ubi adjiciuntur
torrens, *sophista*, &c.
4. Compositæ ab æs ; ut, *dodrans, semis*, &c. Quibus adjunguntur *Samnis*,
Hydrops, &c.

Plusquam regulis
2. Neutra Polisyllaba in [ar] vel [ur] ex capital, laquear. Quibus referuntur, *Mel, fel*, &c.
3. Dubia

Adjectivum duplex habet genus

Excipienda sunt Imparisyllabica Gravia.

1°. Feminina quæ tribus dignoscuntur regulis.

1. Hyperdisyllaba in [*do*] quæ faciunt [*dinis*] in Genitivo; ut, *dulcedo dinis.*
2. Hyperdisyllaba in [*go*] quæ faciunt [*ginis*] in Genitivo; ut, *Compago ginis.* Quibus annectuntur; *Virgo, Grando,* &c.
3. Græca, quæ finiunt in [*as*] vel [*is*] ut, *Lampas, Thesis,* &c. ubi ponentur; *Caussa, vastus,* &c.

2°. Neutra in

1. [*a*] ut, *problema, atis.*
2. [*e*] ut, *mare* excipe *Rete* quia Generis est Masculini.
3. [*ar*] ut, *jubar.*
4. [*ur*] ut, *fetur* excipe *furfur* quia Generis est Masculini.
5. [*us*] ut, *onus.*
6. Pur; ut, *vecpur*; Quibus addimus *Cadaver*, &c.

3°. Dubia; ut *Caro, nis*, &c.

Communia; ut *Parens, antis*, &c.

Duplex nomen a substantivo fit; ut, *bonus vir, bona femina.*

2. Gradus. Unius terminationis est Generis communis trium, secundum regulam istam. Duplicis terminationis, unde Prius est generis communis duorum, & Posterius tantum Generis communis secundum regulam istam; *Sub gemina si vocet, &c.* ut hic & hæc *triplex*, & hoc *triplex.*

3. Trium terminationum, quarum prima est Generis Masculini, secunda feminini, tertia Neutrius; ut, *acer, cris, cre.*

VI. Nominis accidens ſextum eſt declinatio quintuplex, quæ in typo ſequenti exhibeatur.

D	1.		2.		3.		4.		5.	
	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.
N										
G										
D										
A										
V										
A										

Declinatio distinguit nomina in { 1°. Analoga, quæ secundum typum prædictum inflectuntur
2°. Anomala quæ patiuntur { 1. Exceptiones sequentes.
2. Heteroclita sequentia.

1. Excepio prima: Hæc in declinatione [illegible] Dativo, & Ablativo pluraliter mittunt, tam in *is* quam in *abus*; *filius, natus, canis*: hæc, quæ in *eus* [illegible] *Dea, mula, equa, liberta, duo, duæ.*

2°. In Declinatione secunda [illegible] finalibus, terminatur in *m*; vocativus ejusdem numeri desinit in [*e*] ut, *Dominus, O Domine.*

Excipe { 1°. *Deus* quod habet *O Deus* in Vocativo, & *filius* quia facit *O fili.*
2°. *Agnus, Lucus, vulgus, populus, pelagus, virus, virus, vasum*, quæ Vocativum reddunt eum in [*us*] quem in [*e*].
3. Nomina propria in [*ius*] quæ Vocativum habent in [*i*], ut *O Virgili.*

3°. In inflectione nonæ [illegible] *Charybdis, cannabis* & *Memphis* [illegible] Accusativum in [*im*] [illegible] quibus & alii consule Grammaticam.

4°. In Declinatione [illegible] *Vis* habet *im* in Accusativo, in cæteris *is.* Item *Acus, lucus, arcus, artus, arcus, fricus, fascus, specus, penus, penus, & veru*, Dativum & Ablativum formant in [*ubus.*]

5°. Declinatio quinta [illegible] Dativum, & Ablativum pluralem, in paucioribus fortita est. Excipe *res, species, facies, acies* & *dies.*

{ 1. Varietas Generis.
Ex Heteroclitis sunt { 2. Defectus { 1. Casûs.
2. Numeri.
3. Redundantia.

1. Varietas Generis
1. Fœminina in singulari, at Neutra in Plurali; ut, *Pergamus, suppellex.*
2. Neutra in singulari, seu Masculina & Neutra in plurali, ut *Rastrum*, &c.
3. Neutra in singulari tantum, Masculina vero in plurali; ut, *Calum, Argos.*
4. Neutra in singulari, at Fœminina in plurali; ut, *Nundinum*, &c.
5. Masculina in singulari, Neutra vero in plurali; ut, *Manatus*, &c.
6. Masculina in singulari, sed Masculina & Neutra in plurali; ut, *Sibilus*, &c.

2. Defectiva in Casibus
1. Aptota; ut, *fas.*
2. Monoptota; ut, *Nefas.*
3. Diptota; ut, *fors.*
4. Triptota; ut, *precis, atque hordeum*, &c. in numero plurali, & omnia Quinte declinationis excipe *res*, &c.

5. Carentia Vocativo
1. Relativa; ut, *Qui.*
2. Interrogativa; ut, *Equis.*
3. Distributiva; ut, *Neuter, omnis.*
4. Indefinita; ut, *Qualibet, alter.*

3. Defectiva in Numero Plurali
1. Nomina propria; ut, *Mars, Gallia*, &c.
2. Masculina; ut, *Hesperus*, &c.
3. Fœminina; ut, *Pax*, &c.
4. Neutra; ut, *Delicium*, &c.

4. Defectiva

4. Defectiva in numero singulari { 1. Masculina; ut, *Manes*, &c. 2. Feminina; ut, *exuviæ*, &c. 3. Neutra; ut, *Mania*, &c.

5. Redundantia quæ variant { 1. Genus, & casum; ut, *Tonitru*, & *Tonitrus*, &c. hæc sunt Latina. 2. Casum tantum; ut, *Panther*, *Panthera*, &c. quæ sunt Græca. 3. Rectum, & regimen Genus; ut, *Gibbus*, & *Gibber*. 4. Inæqualia; ut, *Lar*, &c. 5. Genera, & Terminationes; ut, *iners*, *inermis*, & hæc sunt adjectiva.

VII. Nominis Accidens Septimum, & Ultimum est comparatio, cujus tres sunt gradus { 1. Positivus; ut, *justus*. 2. Comparativus; ut, *justior*. 3. Superlativus; ut, *justissimus*.

1. Usitatissimus; ut, *Durus Durior*, *Durissimus*.

1. Regularis 2. Usitatior { 1. Quando superlativus formatur ex positivo in r, adjecto, rimus; ut, *Pulcher*, *Pulcherrimus*. 2. Quando vocalis præcedit ss finale, quia comparatio fit per magis, & Maxime; ut, *pius*, *magis pius*, &c.

3. Insuetissimus; ut, *Assiduus*, *assiduissimus*, *perpetuissimus*.

2. Anomala; ut, *Bonus*, *Melior*, *optimus*, &c. Sic & Derivativa ex *Dico*, *Ducor*, &c.

3. *Manca*; ut, *inclytus*, *inclytissimus*, &c.

4. Abusiva; ut, *Nervius*, &c.

CAP.

Pronomen est orationis pars sexta, cui accidunt septem.
1. Species.
2. Numerus.
3. Casus.
4. Genus.
5. Declinatio.
6. Persona.
7. Figura.
Hæ in tribus Pronomina Nomini conveniunt, sextâ Declinatione.

1. Species est duplex,
1. Formativa.
2. Significativa.

1. Formativa, unde Pronomina sunt
1. Primitiva octo; *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is*, quibus additur *Qui*.
2. Derivativa septem; *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*; quibus additur Nomen *Cujus*.

2. Significativa, unde sunt,
1. Demonstrativa, duo; *Ego, tu*.
2. Relativa, duo; *Qui, sui*.
3. Determinativa, quinque. Quæ hunc sunt Demonstrativa, nunc *Ille, ipse, iste, hic, is*.
4. Possessiva, Quatuor, *Meus, tuus, suus, noster, vester*.
5. Gentilia duo; *Nostras, vestras*; quibus additur *Cujas*.

V. Quatuor

V. Quatuor sunt Pronominum declinationes. Quarum sunt in

1. Ego, tu, sui.
2. Hic, haec, hoc, &c.; quibus addatur *Qui*.
3. Meus, mea, meum, &c.; quibus addatur, Noster & vester.
4. Ille, illa, illud, &c.; quibus addatur, Nomen *Cujus*.

VI. Personæ Pronominum sunt tres, [illegible] *Genitivi Casus Vocativus*.

[illegible] ceteris Pronominis, Nomina, & Participia.

VII. Pronomen, sive de duplex. 1°. Simplex. Et sic Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, &c.

2°. Compositum.

1. Inter se; ut, *Ego-met, tu-te, sui-met.*
2. Cum Nominibus; ut, *Cujusmodi, hujusmodi.*
3. Cum Præpositionibus; ut, *mecum, tecum, &c.*
4. Cum Conjunctionibus; ut, *Ipsene, Ipsemet, &c.*

1. Præpositivis,
   1. Ego; ut, *Egomet.*
   2. Hic; ut, *Hujusce.*
   3. [illegible]; ut, *Illiusce.*
   4. Noster, & vester.
   5. Ille; ut, *Illiusce.*

2. Cum Syllabicis Adjectionibus.
   1. Met; ut, *Egomet.*
   2. Pte; ut, *Mehercle.*
   3. Dem; ut, *Quidam.*
   4. Dam; ut, *Quidam.*
   5. Quis; ut, *Quisquis.*
   6. Que; ut, *Quisque.*
   7. Ne; ut, *Nemo.*
   8. Ve; ut, *Vesanus.*

CAPUT

Verbum est orationis pars tertia, estq; Duplex, 1°. Personale; ut, *Dico*. 2°. Impersonale; ut, *Oportet*.

Verbo accidunt octo
1. Genus.
2. Modus.
3. Tempus.
4. Figura idem cum prioribus
5. Species.
6. Persona.
7. Numerus.
8. Conjugatio.

I. Verborum Genera sunt quatuor
1. Activum; ut, *Amo*.
2. Passivum; ut, *Amor*.
3. Neutrum; quod quoq; est triplex
4. Deponens; ut, *Loquor*.
5. Commune; ut, *Osculor*.

2. Absolutum,
1. Substantivum; ut, *Sum*.
2. Actionem completam intransitivam significans; ut, *Ambio*.
2. Passionem completam indicans; ut, *Palleo*.
3. In rem cognatæ cognatæ significationis transiens; ut, *Bibo vinum*.

II. Modi sunt sex
1. Indicativus; ut, *Amo*.
2. Imperativus; ut, *Ama*.
3. Optativus; ut, *Utinam Amem*.
4. Potentialis; ut, *Amem*.
5. Subjunctivus; ut, *Cum Amem*.
6. Infinitivus; ut, *Amare*.

III. Tem-

III. Tempora sunt quinque { 1. Præsens; ut, *Amo*. 2. Imperfectum; ut, *Amabam*. 3. Perfectum; ut, *Amavi*. 4. Plusquam perfectum; ut, *Amaveram*. 5. Futurum; ut, *Amabo*.

V. Species est duplex, { 1°. Primitiva; ut *Servo*. 2°. Derivativa, quorum Genera sunt quinque { 1. Inchoativa; ut, *Ingemisco*. 2. Frequentativa; ut, *Clamito, pulso, nexo, vellico*. 3. Desiderativa; ut, *Lecturio*. 4. Diminutiva; ut *Sorbillo, pitisso*. 5. Imitativa; ut, *Parasito*.

VI. Verbi Personæ sunt tres, { Prima; ut, *Lego, legimus*. Secunda; ut, *Legis, legitis*. Tertia; ut, *Legit, legunt*.

VII. Duo sunt Numeri, { 1. Singularis; ut, *Lego*. 2. Pluralis; ut, *Legimus*.

VIII. Conjugatio verba distinguit in { 1. Perfecta; ut, *Lego*. 2. Defectiva; ut, *Aio*.

Perfectorum Conjugatio quadruplex, { Prima habet (*a*) longam ante [*re*] & [*ri*;] ut, *Amare, amari*. Secunda habet (*e*) longam ante [*re*] & [*ri*;] ut, *Docere, doceri*. Tertia habet (*e*) brevem ante [*re*] & [*ri*;] ut, *Legere, legi*. quarta habet (*i*) longam ante [*re*] & [*ri*;] ut, *Audire, audiri*.

Conjugandi

Conjugandi ratio præcipuè agit de Præteritorum { 1°. Simplicibus, } 1. In (o,) 2. In (or,)
ex præsenti formatione, seu Supinorum ex præsenti in { 2°. Compositis, }

Conjugatio Prima in (o) formar Præterium ex Præsenti, mutando (o) in (avi;) ut, *No, navi, navi.*

Excipiuntur Verba quædam, quæ Præterium formant in { 1. *Vi*; ut, *Lavo, lavi*, &c. 2. *Ui*; ut, *Nexo, nexui*, &c. 3. *Di*; ut, *Do, dedi, dedi.* 4. *Ti*; ut, *Sto, stiti, stiti.*

In Conjugatione secundâ in (e) Præsens formar Præterium mutando (eo) in (ui;) ut, *Nigreo, nigrui, nigrui.*

Excipiuntur quando Præterium fiunt in { 1. *Di*; ut, *Sedeo, sedi*; *video, vidi*, &c. 2. *Si*; Quando (s) vel (x) præcedit ante (o,) ut, *Augeo, auxi*, &c. *mulgeo, mulsi*, &c. Quibus addantur *fulgeo, lugeo, augeo* & *jubeo*, &c. *mansi, torqueo, torsi.* 3. *Vi*; ubi desinunt in (veo;) ut, *ferveo, fervi*, &c. Quibus addantur *flaveo, flavi*, &c.

In Conjugatione tertiâ in (o,) fere terminationes quinque, & viginti; ex quibus formatur Præterium in (i.)

Ex

Bi ; ut, *Lambo, lambi, labi* ; Excipienda sunt, *Scalbo, ambo*, quæ habent (si.) *Scabo, scabi* quod dat (ui.)

Ci ; ut, *Parco, peperci* ; Excipias, *Pasco, dispesco*.

Di ; ut, *Mando, mandi*, *claudo* pro *claudo, fido* pro *fido* ; Excipias, *Cado, vado*, &c. quæ faciunt (si.)

Fi ; ut, *Finio, finiui, finij* pro *finio* ; quæ pro *finio* ; *venio* pro *venio* ; *sancio* pro *sancio* ; Excipe quæ habent (r.) *sancio* (si.) Quia Præterita mittunt in (si.) ut, *Sentio sensi*. Quibus addimus *Lacio, accio* &c. quæ formant (ci.)

Ki ; ut, *Vello, velli*.

Li ; ut, *Colo, colui* ; Excipias *Pello, fallo, sallo, tollo, uello*, unde formantur (si.)

Mi ; ut, *Vomo, uomui* ; Excipienda sunt *emo* quia habet *emi*, aut; *Como*, pro *demo* &c. *Sumo*, quæ habent (si.) & *premo* quod facit *pressi*.

Ni ; ut, *Sino, sini*, Excipe *tinno, sterno, Pinso*, quæ, *gigno*, pro *cano*, differunt, *cognoui*.

Pi ; ut, *Scalpo, scalpsi* ; Excipienda sunt, *Rumpo, strepo, crepo*.

Qui ; ut, *Linquo, liqui*. Excipiuntur *Coquo, quisi, sicci*.

Ri ; ut, *Sero, serui*. Excipiuntur *Sero, uerro, uro, gero, quæro, terro, curro*.

Si ; ut, *Accerso, accersiui* ; Ubi excipienda sunt *Cappesso, facesso, uiso, pinso*.

Ui ; ut, *Pasco, pauui* ; Excipias *Pasco, disco, quinisco*.

Ti ; ut, *Verto, uerti, beto* ; Excipe, *Mitto, peto, sterto, meto*.

Xi ; ut, *Flecto, flexi* ; Excipienda sunt *Nexo, necto*.

Ex

Conjugandi autem præcipuæ agit de Præteritorum { 1°. Simplicibus, { 1. In (o,) 2. In (or,)
ex præsenti formatione, seu Supinorum ex præterito in { 2°. Compositis.

Conjugatio Prima in (o) format Præterita ex Præsenti, mutando (a) in (avi;) ut, *No, navi, navi.*

Excipiuntur Verba quædam, quæ Præterita formant in { 1. *Vi*; ut, *Lavo, lavi*, &c.
2. *Ui*; ut, *Neto, nexui*, &c.
3. *Di*; ut, *Do, dare, dedi.*
4. *Ti*; ut, *Sto, stare, steti.*

In Conjugatione secundâ in (o) Præsens format Præterita mutando (eo) in (ui;) ut, *Nigreo, nigrere, nigrui.*

Excipiuntur quando Præterita fiunt in { 1. *Di*; ut, *Sedeo, sedi; video, vidi*, &c.
2. *Si*; quando (s) vel (r) Auctoribus ante (o;) ut, *Urgeo, ursi*, &c. *mulgeo, mulsi*, &c. Quibus addamus *frigeo, lugeo, augeo* & *jubeo*, &c. *mansi, torqueo, torsi.*
3. *Vi*; ubi desinunt in (Veo;) ut, *ferveo, fervi*, &c. Quibus addantur *Flo, Lino*, &c.

In Conjugatione tertiâ in (o) sunt terminationes quatuor, & viginti; ex quibus formatur Præterium in (i.)

Ea

Bo — di; ut, Lando, landi, clado ; Excipienda sunt, Scalbo, scalpo, quæ habent (si) & cando, quod dat (ui).

Co — ci ; ut, Vinco, vici ; Excipias, Parco, peperci, peperi.

Do — di ; ut, Mando, mandi, clado pro claudo, lido pro lædo ; Excipias, Cædo, vadoque facit (si).

Fio — ci ; ut, Frango, fregi, clingo pro cingo ; quæ pro pango, pegi pro pango ; Excipe quæ habent (ui) ango (xi) Quia Præterita mittunt in (si) ut, Spargo, sparsi, Quibus addimus Lego, xi, & compositum (gi).

Ho — si ; ut, Trudo, trusi.

Lo — si ; ut, Colo, colui ; Excipias Psallo, psalli, salleo, salli, unde formatur (lui.)

Mo — si ; ut, Vomo, vomui ; Excipienda sunt quo quia habet xui, atq; Como, premo, demo & sumo, quæ habent (si) & premo quod facit pressi.

Ex

No — si ; ut, Sino, sivi ; Excipe tonno, tonui, Pono, sino, quem, gigni, posco, cano, discerno, cognosco.

Po — si ; ut, Scalpo, scalpsi ; Excipienda sunt, Rumpo, strepo, crepo.

Quo — qui ; ut, Linquo, liqui. Excipiuntur Coquo, quia facit coxi.

Ro — si ; ut, Sero, sevi. Excipiuntur Sero, serui, uro, gero, quæro, pario, curro.

Sco — ui ; ut, Accerso, accersivi ; Ubi excipienda sunt Cappesso, facessi, viso, pinso.

Sco — ui ; ut, Pasco, pavi ; Excipias Pasco, disco, quiesco.

To — si ; ut, Verto, versi, bevi ; Excipe, Mitto, pro sterto, meto.

Vo — ui ; ut, Flavo, flavi ; Excipienda sunt Pavo, navo.

Ex

Ex formantur

Vo	vi; ut, *Veho, vehi*: Excipitur *vivo* quod habet *vixi*.
Xo	xi; ut, *Nexo, nexui*.
Cio	ci; ut, *Facio, feci*; Excipiuntur *lacio, specio, spicio, prosficio*.
Dio	di; ut, *Fodio, fodi*.
Gio	gi; ut, *Fugio, fugi*.
Pio	pi; ut, *Capio, cepi*. Excipiuntur, *Cupio, rapio, sapio*.
Rio	ri; ut, *Pario, peperi*.
Tio	ti; ut, *Quatio, quassi*.
No	ni; ut, *Statuo, statui*; Excipienda sunt, *Pluo, struo, fluo, arguo, exuo, imbuo, induo, minuo, sternuo, suo, tribuo, delibuo*, unde *delibo delibatus*.

Conjugatio quarta in (o,) formar Præteritum ex præsenti mutando (it) in (ivi, ;) ut, *Scio, scis, scivi*, &c. Excipiuntur, *Venio, cambio, raucio, farcio, sartio, sepio, sentio, fulcio, haurio, sancio, vincio, salio, amicio*.

Hic quamor sunt annotanda

1. Quod quædam Verba geminum habent præteritum; viz. Activæ & Passivæ vocis; ut, *Cano, canavi & canatus sum vel fui*, &c.
2. Quod Verba Neutra passiva, præteritum habent Passivum; ut, *Gaudeo, gavisus sum vel fui*.
3. Quod Verba quædam mutantur præterium aliundè; ut, *Tepesco, tepui*.
4. Quod quædam Verba Præterito carent; ut, *Verge, ambigo*, &c.

Verba in (ur,) Præteritum formant ex posteriori Supino addendo (s) & sum vel fui; ut, *a Lo[illegible]*

Verba simplicia atque ipsa composita idem formant Præterium; ut, *duco, duxi; educo educi*.

Duæ sunt in his exceptiones.

1. Syllaba prima in Simplicibus geminata, in Compositis non geminatur, nisi in his tribus; *pracurro, excurro, repungo*, atque Compositis; *a do, disco, sto, posco*.

2. Composita a *plico, olco, pungo, do, & sto aliam sequuntur rationem*.

Hîc tria sunt notanda.

1°. Quod hæc verba *Damno, lædo*, &c. Quando componuntur vocalem primam mutant in (e) in Præsenti atque in Præterito; ut, *condemno, collido*, &c.

2. Quod hæc verba *habeo, lateo*, &c. In compositione mutant vocalem primam in (i) ut *cohibeo debeo*, &c.

3. Quod hæc verba, *ago, emo*, &c. Si componuntur mutant vocalem primam in (i) præterquam in Præterito; ut, *redigo, redegi; redimo, redemi*.

Canon quo cujusq; Verbi Conjugatio dignoscatur Regula.

1°. Verborum quamplurima sunt conjugationis primæ, cujus generis sunt Verba in [eo,] derivata ex nominibus in [ēus] & [ĕa;] ut *Calceo, nauseo*, quibus addantur, *beo, meo, creo*: similiterq; verba omnia finita in [āo] vel [ior,] derivativa ex nominibus in [ium, ia, ium vel [ies;] ut *Nuncio* a *nuncius*; *asservo* ab *asservia*, *somnio* ab *somnium*, *glacio* a *glacies*: quibus addantur *frio, brio, pio, servio, gargaridio*. At excipienda sunt, *Insanio, vesanio, lasscivio, balbutio, fastidio, mano, & nemo*, quæ sunt Conjugationis quartæ.

2°. Verba omnia in [eo] sunt Conjugationis secundæ præter pauca quæ sunt primæ; hæc & *eo*, quod, atq; ceteræ quæ sunt Conjugationis quartæ, cui regulæ addantur deponentia sex hæc sequentia, *fateor, fateor, miseret, miseret, piget, piget, pudet, pudet, tædet, tædet, licet, licet*.

3°. Verba omnia secundum Conjugationem inflectentia tertiam, ponuntur in Regulâ istâ. *Tertia Præteritum format in* [ui, mabit, &c. atq; in hâc Synopsi.

4°. Verba omnia quæ desinunt in [io] vel in [ior] Conjugationis sunt quartæ præter pauca, quæ inflectuntur secundum tertiam, & ponuntur, in Regulâ prædictâ, atq; in hac Synopsi.

Verba hæc quatuor sequentia, sunt Conjugationis primæ ac tertiæ, habentq; significationem eandem, viz. *Lavo, sono, sonui, piso*.

Verba ista sequentia sunt conjugationis primæ ac tertiæ in significatione diversâ, viz. *applico, calco, colo, consterno, dico, duco, evello, fundo, jugo, lego, mando, nicto, pedo, sero*.

Hæc verba pertinent ad conjugationem secundam, atque tertiam, *pendeo, pendo; tergeo, tergo; servio, servo; cavo, cavo; fulgeo, fulgo; algeo, algo; clango, clango; fundo, frendo; excelleo, excello; Candeo, Candeo*.

Tertiæ

Terminationum Tabula omnium, in quibus vis Personis, per Modos quatuor præcipuos.

			In voce Activa.	In voce Passiva.
In modo Indicativo.	Tempus.	Præsens.	o, as, at, amus, atis, ant.	or, aris vel are, atur, amur, amini, antur.
			eo, es, et, emus, etis, ent.	eor, eris vel ere, etur, emur, emini, entur.
			e, is, it, imus, itis, unt.	or, eris vel ere, itur, imur, imini, untur.
			io, is, it, imus, itis, iunt.	ior, iris vel ire, itur, imur, imini, iuntur.
		Imperfectum.	bam, bas, bat, bamus, batis, bant.	bar, baris vel bare, batur, bamur, bamini, bantur.
		Perfectum.	i, isti, it, imus, itis, erunt vel ere.	carent.
		Plusquam perfectū.	ram, ras, rat, ramus, ratis, rant.	carent.
		Futurum.	bo, bis, bit, bimus, bitis, bunt.	bor, beris, bere, bitur, bimur, bimini, buntur.
			am, es, et, emus, etis, ent.	ar, eris vel ere, etur, emur, emini, entur.
In modis cæteris.	Tempus.	Præsens.	em, es, et, emus, etis, ent.	er, eris vel ere, etur, emur, emini, entur.
			eam, eas, eat, eamus, eatis, eant.	ar, aris vel are, atur, amur, amini, antur.
		Imperfectum.	rem, res, ret, remus, retis, rent.	rer, reris vel rere, retur, remur, remini, rentur.
		Perfectum.	rim, ris, rit, rimus, ritis, rint.	carent.
		Plusquam perfectū.	sem, ses, set, semus, setis, sent.	carent.
		Futurum.	ro, ris, rit, rimus, ritis, rint.	carent.

In coniugandi ratione obſervandum eſt, quód ſexdecim ſunt præterita ex quibus formantur ſupina, hoc modo.

Ex Bi. *tum*; ut, *bibi, bibitum*
Ci. *ctum*; ut, *vici victum.*
Di. *ſum*; ut, *vidi viſum.*
Gi. *ctum*; ut, *legi, lectum* excipe *fugitum.*
Li. *ſum*; ut, *ſalli ſalſum.* Excipitur *tuli* quia habet *latum.*
M in C & c *tum*; ut, *emi emptum*, &c.
Pi. *ſum*; ut, *verri, verſum*, excipias *peperi* quod facit *partum.*
Si. *ſum*; ut, *Viſi, viſum*: Excipiuntur *Fulſi, hauſi, farſi, uſſi, geſſi, torſi, indulſi.*

Formantur
Pſi. *ptum*; ut, *Scripſi, ſcriptum*, &c. Excipitur *Campſi, Campſum.*
Ti. *tum*; ut, *Steti ſtatum*: Excipiendum eſt, *Verti, verſum.*
Vi. *tum*; ut, *Flavi, flatum*: Excipe *Pavi, lavi, potavi, favi, cavi, ſevi, ſolvi, volvi, ſugultivi, venivi, ſepelivi.*
Ui. *itum*; ut, *Domui, domitum*: Excipiuntur (verba in (uo) præterquam *rui*) *ſecui*, &c.
Xi. *ctum*; ut, *Vinxi, vinctum*: Ubi notanda ſunt, *Finxi, minxi, pinxi, ſtrinxi, rinxi*; & excipienda *Flexi, plexi, nexi, fluxi.*

Omne Supinum compoſitum formatur ut ſuum ſimplex; ut *Lectum, relectum*: Excipiuntur, *Inſum, vitum ſaltum, ſatum, captum, ſactum, factum, raptum, cantum, partum, ſparſum, carptum, ſartum*, & compoſita ex *edo* & *noſco.*

Hîc quoq; notandum eſt, quòd ſunt Verba quædam quæ ſupinis carent; ut, *Lauda, mico, rudo*, &c.

Verba

Verba defectiva hæc sunt; *Aio, Ausim, Salve, Ave, Cedo, Fare, forem, quæso, infit, inquio, vale, odi, cepi, memini, Novi.*

Verbum impersonale est duplex.
- 1. Activæ vocis; ut, *accidit*, &c. hæc sunt.
  - 1. A personalibus; ut, *placet.*
  - 2. Meræ impersonalia; ut, *pudet.*
- 2. Passivæ vocis; ut, *turbatur.*

Duæ sunt Verborum Appendices.
- 1. Gerundia tria.
  - 1. In di; ut, *amandi.*
  - 2. In do; ut, *amando.*
  - 3. In dum; ut, *amandum.*
- 2. Supina duo.
  - 1. Prius in [um]; ut, *amatum.*
  - 2. Posterius in [u]; ut, *amatu.*

CAP. IV.

De Participio, & partibus Indeclinabilibus.

Orationis Pars Quarta est Participium cui accidunt septem.
- 1. Casus.
- 2. Genus.
- 3. Declinatio.

  In his Participia sunt Adjectivis Similia.
- 4. Tempus quod est Quadruplex.
  - 1. Præsens; ut, *amans.*
  - 2. Præterirum; ut, *amatus.*
  - 3. Futurum in rus; ut, *amaturus.*
  - 4. Futurum in dus; ut, *amandus.*
- 5. Significatio.
- 6. Numerus.
- 7. Figura.

  In his Participium Adjectivis arque verbis convenit.

Adverbium est Orationis pars quinta, & prima Indeclinabilis: Cui accidunt Quatuor,

1. Significatio; ut, *advenit loci, ad locum*, &c.
2. Comparatio; ut, in Adjectivis.
3. Species. { Ut, in partibus prioribus,
4. Figura.

Conjunctio est textura orationis pars, & secunda Indeclinabilis. Cui accidunt Tria.

1. Figura; ut, in prioribus.
2. Potestas; *i. e.* significatio, unde aliæ sunt copulativæ, aliæ suspensivæ, &c.
3. Ordo triplex
   1. Præpositivus unde, *Nam, quare, at, ast, atque, & aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, nisi, ni, sed, verum, sunt prepositivæ.*
   2. Subjunctivus; *unde, Quidem, quoque, autem, vero, enim*, & tres Incliticæ, *que, ne, ve* sunt conjunctiones subjunctivæ.
   3. Communis, unde conjunctiones reliquæ sunt communes.

Præpositio est pars orationis septima, & tertia indeclinabilis Quæ aliis præponitur partibus.

1. In Compositione; ut, *adattus*.
2. In Appositione; ut, *ad dextram*.

Quædam tamen postponuntur suis casibus

1. Cum; ut, *quibuscum*.
2. Tenus; ut, *jube tenus*.
3. Versus; ut, *Angliam versus*.
4. Usque; ut, *occidentem usque*.

Prepositioni

Prepositioni sectiũr casuum regimen triplex
- 1. Accusativi, cui inserviunt; *Ad, apud, ante, adversus, cis, citra, ultra, intra, extra, circum, circa, circiter, contra, erga, inter, infra, supra, juxta, ob, per propè, prater, propter, post, penes, tenus.*
- 2. Ablativi; *A, ab, abs, de, e, ex, cum, clam, coram, &c, e, ex, pro, præ, sine, Tenus.*
- 3. Casus Utriusque, quibus inserviunt. *In, sub, super, subter.*

Interjectio est Octava, & ultima pars Orationis, atque Quarta indeclinabilis Quæ est. 1. Exultantis. 2. Dolentis, &c.

SECTIO Tertia.

De Syntaxi.

CAP. I. *De Concordantijs, & substantivi constructione.*

Syntaxis est pars Grammatices tertia, estq; duplex
- 1. Simplex.
- 2. Figurata.

Simplex consistit in
- 1. In tribus concordantijs.
  - 1. Verbo personalis cum suo recto in numero & Persona; ut, *ego lego.*
  - 2. Adjectivi cum substantivo, in genere, numero & casu; ut, *liber legentis.*
  - 3. Relativi cum antecedente, genere, numero & Persona; ut, *vir legit qui scribit.*
- 2. Regimine vario, undevocest 1 species declinatæ fuit
  - 1. Nomen Substantivum.
  - 2. Nomen Adjectivum.
  - 3. Pronomen.
  - 4. Verbum.
  - 5. Gerundia.
  - 6. Supina.
  - 7. Impersonalia.
  - 8. Participia.

CAP. II.

De Substantivis Regentibus

1. Cum duo substantiva diversa concurrunt, Posterius regitur a priore in Genitivo; ut, *Amor virtutis.*

Quatuor sunt huic regulæ exceptiones.

1. Ubi Posterius in Dativum vertitur; ut, *Mihi Pater.*

2. Cum Nomina componuntur ex con; ut, *sibi Consilio.*

3. Quando Duo substantiva ponuntur in casu eodem per Appositionem; ut, *Edoardus Puer.*

4. Aliquoties cum substantivum posterius significat laudem, vel vituperium rei, in Ablativo; ut, *puer bonâ Indole.*

5. Quoties Opus & Usus Ablativum exigunt; ut, *Authoritate tuâ opus est.*

CAP. III.

De Adjectivis Regentibus.

Adjectiva regunt Casus quatuor. 1. Genitivum. 2. Dativum. 3. Accusativum. 4. Ablativum.

1. Adjectivorum regentia Genitivum Genera sunt Octo.

1. Quæ Desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant; ut, *futuri Præscius.*

2. Verbalia in [ax;] ut, *Audax Ingenij.*

3. Partitiva, aut Partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia; ut, *Utrum horum mavis accipe.*

4. Comparativa, & superlativa, accepta partitivè; ut, *Manuum dextra est fortior. Poetarum Doctissimus.*

5. Interdum magnitudinis Mensura subjicitur Adjectivis in Genitivo ut, *areas latas pedes denos facito.*

6. Interdum

6. Interdum Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum Genitivo gaudent; ut, *divitæ opum*.

7. Interdum, Dignus, Indignus, Præditus, Captus, Contentus, Exortis, Genitivum sibi vendicant; ut, *Militia est operis altera digna tui.*

8. Quæ similitudinem significant cum Genitivo gaudent; ut, *par hujus erat.*

II. Adjectivorum, quæ regunt Dativum, Genera sunt quatuor.

1. Quæ significant commodum, aut incommodum, similitudinem, aut dissimilitudinem, voluptatem, submissionem, aut relationem ad aliquid; ut, *Jucundus amicis.*

His datur exceptio triplex.

1°. Quædam quæ similitudinem significant, & cum Genitivo gaudent; ut, *quem metuis, par hujus erat.*

2°. Communis, alienus, immunis, variis Casibus inserviunt; ut, *Commune animantum omnium. Mare omnibus commune.*

3°. Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum Accusativo cum præpositione adjunguntur; ut, *Natus ad gloriam.*

2. Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita; ceu, Contubernalis, Commilito; ut, *sibi Contubernalis.*

3. Verbalia in bilis accepta passivè, & participia seu potius participialia in dus; ut, *formidabilis, seu formidandus hosti.*

4. Nomina diversitatis nonnunquam Dativum exigunt; ut, *huic diversum.*

III. Interdum magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo; ut, *Gnomon septem pedes longus.*

IIII. Sex sunt Genera Adjectivorum quæ regunt Ablativum.

1. Adjectiva.

1. Adjectiva quæ ad copiam, egestatemve pertinent; ut, *Dives agris.*

2. Nomina diversitatis Ablativum sibi cum præpositione subjiciunt; ut, *alter ab illo.*

3. Adjectiva regunt Ablativum quæ significant contentum; ut, *Pallidus ira.*

4. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo; ut, *facies miris modis pallida.*

5. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris auferendi casum adjectum volunt; ut, *dignus odio.*

6. Comparativa cum exponuntur per quam, Ablativum adsciscunt; ut, *Vilius Argentum est auro.*

CAP. IV.

De Pronominum Constructione.

Pronomina potius reguntur, quam regunt.

Passio hos requirit Genitivos primitivorum; mei, tui, sui, nostri, vestri; ut, *languet desiderio tui.*

Actio, vel possessio rei denotatur per hæc possessiva; meus, tuus, suus, noster, vester; ut, *favet desiderio tuo: Imago nostra.*

Hæc quoque post se recipiunt hos Genitivos; ipsius, solius, unius, duorum, trium &c. omnium, plurium, paucorum, cujusque &c. ut, *ex tuo ipsius animo conjecturam feceris.*

Nostrum & vestrum Genitivi sequuntur distributiva, partitiva, Comparativa, & Superlativa; ut, *unusquisque vestrum.* &c. Sui & suus Reciproca sunt. Ipse & Idem trium sunt personarum. &c.

CAP.

CAP. V.

De Verborum constructione.

Verba regunt casus Quinque.
1°. Nominativum.
2°. Genitivum.
3°. Dativum.
4°. Accusativum.
5°. Ablativum.

I. Quatuor verborum genera regunt Nominativum.
1. Verbum substantivum; ut, *sum, fio, exsto.*
2. Verba vocandi passiva; ut, *nominor, dicor.*
3. Ita similia; ut, *Scribor saepe, &c.*
4. Verba gestus; ut, *do mihi.*

II. Genitivum exigunt tria verborum genera.
1. Sum quando significat possessionem aut aliquid pertinere; ut, *Pecus est Mitibai.* Ubi hi excipiuntur Nominativi; *Meum, tuum, suum, nostrum vestrum, humanum*, bellissimum & his similia; ut, *Humanum est irasci.*
2. Verba aestimandi; ut, *pater parvi penditur.*
3. Satago, Miseresco, Misereo, Reminiscor, oblivisco, memini & pudet; ut, *is rerum suarum satagit.*

III. Tria

III. Tria Verborum Genera Dativum adsciscunt.

1. Verba Acquisitivè posita; ut, *mihi prastat*, &c.
2. Verba Composita cum præpositionibus: *Præ, ad, con, sub, ante, post, ab, in, & inter.*
3. Est pro habeo, suppetit; & sum cum multis aliis, quæ geminum adsciscunt Dativum; ut, *Cui rerum suppetit copia. Initio est avidis mare nautis*, &c.

IV. Tria sunt Genera verborum quæ regunt Accusativum.

1. Verba Transitiva; ut, *lego Virgilium*
2. Neutra; ut, *juvo vitam.*
3. Verba, rogandi, docendi, & vestiendi; quæ duplicem regunt Accusativum; ut, *Induit se calceos.*

V. Quodvis Verbum admittit Ablativum significantem.

1. Instrumentum; *pugno cædit.*
2. Causam; ut, *Ira exeandit.*
3. Modum; ut, *Miri celeritate rem peregit*, &c.

CAP. VI.

De Gerundiorum, Supinorum, Impersonalium, & Participiorum Constructione.

VI. VII. Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina regunt Casus suorum Verborum a quibus Derivantur; ut, *utendum est arte.*

Gerundia in

Di, pendent, a quibusdam tum substantivis, tum Adjectivis; ut, *certus eundi.*

Do, pendent ab his præpositionibus. A, ab, de, e, ex, cum, in, pro; ut, *ab amando dictum est.*

Dum, pendet ab his præpositionibus; Inter, ante, ad, ob, propter; ut, *inter canandum.*

Pr.is

Primus Supinum activè significat, & sequitur eadem quæ participium significans motum ad locum; ut, *Quo fugam vertunt.*

Posterius Supinum passivè significat, & sequitur nomina Adjectiva; ut, *Non est facile purgatu.*

His addenda sunt:

1. Nomina quæ significant partem temporis, quo in Ablativo frequentius usurpantur, in Accusativo; ut, *Nocte latent mœsti.*

2. Quæ durationem temporis denotant vice versâ; ut, *centum totas regnabitur annos.*

3. Eodem modo spacium loci; ut, *Tot spatium non amplius ullum.*

4. Nomina appellativa, & nomina propriorum locorum, addumtur ferè cum præpositione verba significantia motum, aut actionem, in loco, ad locum, aut per locum; ut, *in foro versatur.*

5. Omne verbum admittit genitivum, propriæ loci, in quo fit actio, modò sit primæ, vel secundæ declinationis, & singularis numeri; ut, *Quid domi facis?*

6. Hi Genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, proprietatem sequuntur sortitam; ut, *domi, belliqve nostrum.*

Exceptio Prima, si proprium loci nomen plurale dumtaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Thebis natitus. Neglectum Anxuri præsidium.*

2. Quoties Verba significant motum ad locum, proprium loci, atque domus, & rus ponuntur in Accusativo; ut, *concessi Oxoniam, ad capiendum ingenij cultum. Egrus ibo.*

3. Verbis significantibus motum a loco, aut per locum, adjiciuntur proprium loci, atque domus & rus; *Nuper exijt domo. Roma profectus esset.*

Impedio-

Impersonalia Quæ regunt casus
- 1. Genitivum. viz. Miseret, piget, pœnitet, tædet, & pudet, si impersonalia sunt, regunt Genitivum.
- 2. Dativum. viz. Accidit, certum est, constat, libet, licet, placet, restat, superest, & videtur, regunt Dativum.
- 3. Accusativum. viz. Decet, dedecet, delectat, juvat, fallit, præterit, & prætergreditur, regunt Accusativum.
- 4. Ablativum. viz. Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet, ut, juvat, &c. per etiam, &c.

Participia regunt casus verborum a quibus derivantur ; ut, *Ab hostibus conspectus Ulysses, &c.*

CAPUT VII.

De Partibus Indeclinabilibus Orationis.

Adverbia regunt
1. Casus nominum
- 1. Nominativum ; viz. en, & ecce. Adverbia demonstrandi ; ut, *ecce ubi fugiens, &c.*
- 2. Genitivum ; viz. loci, temporis, & Quantitatis, atque istius ; ut, *ego impudentia veterum ſ.*
- 3. Dativum ; viz. ab hujusmodi nominibus derivatum ; ut, *Proximus Deus, &c.*
- 4. Accusativum ; viz. en, & ecce ex probatis ; ut, *en Deus, ecce Deus, &c.*
- 5. Ablativum ; viz. Diversitatis, alicujus, & ejus, & illo, loco, modo, & hujusmodi ; ut, *Aliter, &c.*

2. Verborum modos.
Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo junctus ; ut, *Amans*

1. Donec pro Quamdiu, & dum de re præsenti, non perfectâ, atque ut pro postquam, aut quamdiu fatendi modum poscunt; ut, *donec eram puer.*

2. Ubi, postquam, & cum, temporis Adverbia, & donec pro quousque, & quoad pro quamdiu, simulatque, quemadmodum utcunque, sicut; interdum Indicativis, interdum vero Subjunctivis verbis apponuntur; ut, *Sicut erat in principio.*

3. Nè prohibendi, vel Imperativis, vel Subjunctivis præponitur; ut, *Ne sævi magna Sacerdos.* At nè pro non cæteris casibus inservit.

4. Dum pro Dummodo aliàs Potentiali, aliàs Subjunctivo nectitur; ut, *Dum prosim tibi.*

5. Dum pro Donec, & quasi, ceu, tanquam, perinde, acsi, haud secus, acsi; cum proprium habentia verbum, Subjunctivo apponuntur; ut, *Tanquam fecerit ipse aliquid.*

De Conjunctionum Constructione.

Conjunctiones { 1. Cæteræ, viz. Copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quin, nisi, præterquam, quæ suis similes casibus ponuntur; ut, *Tecum ego.* Excipe cum tamen aliquando { primum } regunt; ut, *Filii Karoli & Pipini.*
{ 2. Modos istiusmodi.

1. Conjunctiones Copulativæ, & disjunctivæ, diversorum similes modos & tempora conjungunt; ut, *Rex fuit & erit deinceps Regum.*

2. Cum

2. Cum, & cum, item Tum geminatum similes Modos copulant.

3. Siquis, quomodo, quandoquidem, quoniam, quippe; atque, ne, an, num, interrogandi particulæ; sic quoque ut, Acuto accentu prolata, pro postquam, pro quomodo, vel forma & interrogativum, Indicativos amant; ut, *Quis adest. ab urbe discessi.*

4. Etsi, tametsi, &c. Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quam, postquam, postcaquam; ubi, pro, postquam; nunquam, Priusquam, & indicativis, & subjunctivis adhærent; ut, *quod vedieris incolumis gaudeo.*

5. Ut causalis, seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne, non, post verba timoris, Nunc Potentiali, Nunc subjunctivo junguntur; ut, *Metuo ut subsiet hisce?*

Præpositionum Constructio.

Ejusque triplex {
1. Præpositio subaudita, interdum facit, ut addatur Ablativus; ut, *habeo te loco parentis.*
2. Præpositio in compositione, eundem casum nonnunquam regit ac extra compositionem; ut, *præterco te insalutatum.*
3. Verba composita cum, A, ab, ad, con, de, e, ex, nonnunquam repetunt eadem præpositiones, cum suo casu extra compositionem; ut, *Abstinemus a viris.*

In

In { 1. Pro Erga, contra, & ac, atque quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur Accusativum habet; ut, *in urbem.*
2. Cum significatur actus in loco, Ablativum postulat; ut, *In urbe.*

Sub { 1. Pro sub, per, & circa Accusativum construitur; ut, *Sub urbem.*
2. Alias Ablativum admittit; ut, *Sub Ioue.*

Super { 1. Pro circa Accusativum jungitur; ut, *Super Garamantas.*
2. Pro De, & in, Ablativo; ut, *Multum fugor ei re super hac Roma.*

Subter, Uno significans, { 1. *Pugnatum est super subterque Troiam,*
Utrique casui jungitur; ut, { 2. *Omnes ferre libet subter densa testudine casus.*

Casuum Interjectionum.

Interjectiones, postquam fuerint, { 1. Absolutæ, & cum { *O!* Exclamantis Nominativo, & Vocativo jungitur; ut, *O Iuppiter, dos homines!*
2. Pronominibus { *Proh!* Exclamantis Vocativo, Nunc Ablativo adjunguntur; ut, { *Proh Deum atque hominum fidem!*
{ *Hei mihi!* Dativo jungitur; ut, *Hei mihi quid mali!*
{ *Væ misero mihi!*

CAP. VIII.

De Syntaxi Figurata.

Syntaxis figurata est duplex.
- 1. Dictionis. In qua sunt figuræ sex.
  1. Prothesis; ut, *Istud*, pro *Istuc*.
  2. Aphæresis; ut, *Temperare*, pro, *contemperare*.
  3. Epenthesis; ut, *Indupedio*, pro *impedio*.
  4. Syncope; ut, *abiit* pro *abivit*.
  5. Paragoge; ut, *Dicier*, pro *Dici*.
  6. Apocope; ut, *peculi*, pro *peculij*.
- 2. Constructionis, In qua figuræ sunt

Octo; 1. Appositio. 2. Evocatio. 3 Syllepsis. 4. Prolepsis. 5. Zeugma 6. Synthesis. 7. Antipsis. 8. Synecdoche. (96)

Appositio triplici fit nomine
1. Restringendæ generalitatis gratiâ; ut, *Urbs Roma*.
2. Tollendæ æquivocationis causâ; ut, *Taurus Mons Asiæ*. (*dicio*.
3. Ad proprietatem attribuendam; ut, *Erasmus vir exactissimo ju-*

In Evocatione quatuor sunt notanda
1. *Persona evocans*, quæ semper est primæ, vel secundæ; ut, *Ego*.
2. *Persona evocata*; quæ semper est Tertiæ; ut, *pauper*.
3. Verbum, quod semper est primæ, vel secundæ personæ; ut, *laboro*.
4. *Absentia conjunctionis*, ut, *Ego pauper laboro. Tu dives ludis*.

Evocatio est Duplex
1. *Explicita*, ubi tam persona evocans, quam evocata, exprimitur; ut, *Tu dives ludis*.
2. *Implicita*, ubi persona evocans subintelligitur; ut, *Sum pius Æneas*.

Syllepsis

Syllepsis est Duplex:

1. Materialis.
   1. *Personarum*, quoties persona concipitur cum personâ; ut, *Neq; ego neque tu Sapimus.*
   2. Generum quoties genus indignius, cum genere digniori concipitur; ut, *Rex & Regina beati.*
2. Formalis.
   1. *Directa*, cum conciplens & conceptum copulantur per *Et, vel que, vel que*; ut, *Quid tu, & soror facitis.*
   2. *Indirecta*, cum copulantur per cum; ut, *Ego cum fratre fumus cundi.*

Prolepsis est Duplex:

1. *Explicita*, ubi omnia in prolepsi illa oponens; ut, *Hinc concurrunt, Hic à Dextrâ ille à Sinistrâ Hippodromi.*
2. *Implicita* in quâ aliquid taceatur; ut, *Alter in alterius jactantes lumina vultus. Quæ haut vacui, nisi esset amor.*

Quinque sunt in prolepsi necessaria:

1. Congregatio; ut, *qui.*
2. Partes; ut, *hic & ille.*
3. Verbum; ut, *concurrunt.*
4. Partium determinatio; ut, *à dextrâ & sinistrâ.*
5. Ordo, quo totum præcedit partes; ut, *Duæ Aquilæ advolarunt; hæc ab oriente, illa ab occidente.*

Zeugma tribus fit Modis
1. In personâ; ut, *Ego, & tu studes.*
2. In Genere; ut, *Maritus, & uxor est irata.*
3. In numero; ut, *hic illius arma, hic currus fuit.*

Estque triplex
1. Duo Substantiva; ut, *Rex & Regina.*
2. Conjunctio; ut, *Et.*
3. Verbum, vel Adjectivum; ut, *beati.*

Synthesis tribus fit modis
1. Generetantum.
   1. Sexus discernendi gratiâ; ut, *auser fœta.*
   2. Supplementi causâ; ut, *præsidia sub ipsâ.*
2. Numero tantum; ut, *Turba ruunt.*
3. Genere, & numero simul; ut, *Pars metu in tenebris latuit.*

Antiptôsis est positio casûs pro casu; ut, *Urbem quam statuo vestra est.*
Synecdoche cum id quod partis est, totius vocatur; ut, *Æthiops albi dentes.*

SECTIO

SECTIO Quarta.

De Prosodiâ.

CAP. I. *De Prosodiæ Partibus.*

Prosodia Dividitur in
- 1. Tonum triplicem.
  - 1. Acutus sic [´] dictum.
  - 2. Gravis sic [`] Notatur.
  - 3. Circumflexus is hic notat [^] figuratur.
- 2. Tempus Duplex.
  - 1. Breve sic [◡] }
  - 2. Longum sic [–] } Notatum.
- 3. Spiritum Duplicem.
  - 1. Asper vocis [h] aspiratus; ut, *homo*.
  - 2. Lenis, absque aspiratione; ut, *ille*.

Tonorum regulæ sunt quatuor De
- 1. Monosyllabis; ut, *Vel*, &c.
- 2. Dissyllabis; ut, *Amat*, &c.
- 3. Polysyllabis; ut, *Dilexit*, &c.
- 4. Quibusdam aliis quæ Nominum regulas perturbant.
  - 1. Differentia; ut, *mater mâs*.
  - 2. Tempus; ut, *Is primæ Imperativi*.
  - 3. Accentus; ut, *Lucrétius*.
  - 4. Casuum; ut, *Virgil*.
  - 5. Idioma; ut, *Synesis Græca*, &c.

Ex syllabis bisfiunt Pedes.

1. Dissyllabi.
   1. Spondæus; ut, *Virtus.*
   2. Pirrhichius; ut, *Deus.*
   3. Trochæus; ut, *Pater.*
   4. Iambus; ut, *Amat.*
2. Trissyllabi.
   1. Molossus; ut, *Mœnalie.*
   2. Tribrachus; ut, *Domitus.*
   3. Dactylus; ut, *Scribere.*
   4. Anapæstus; ut, *Pierides.*
   5. Bacchius; ut, *Bonitas.*
   6. Antibacchius; ut, *amabĭlis.*
   7. Amphimacer; ut, *cānĭtiēs.*
   8. Amphibrachus; ut, *canimus.*

Ex pedibus carmina: Quibus scansio est appendix; cui quinque accidunt.

1. Synalœphe; ut, *vir est.*
2. Eclipsis. ut, *Monstar horrendum.*
3. Synœresis; ut, *Aluaria* pro *aluearia.*
4. Diæresis; ut, *evoluisse* pro *evoluisse.*
5. Cæsura.

Cæsuræ species

1. Trichemimeris; ut, *pectoribus.*
2. Penthemimeris; ut, *Omnia vincit amor.*
3. Hepthemimeris; ut, *Ostentans artem patriæ.*
4. Enneëmimeris; ut, *Ille latus niveum molli fultus—.*

De Carminibus.

Usitatiora carminum Genera sunt sex:

1. Heroicum; ut, *Nil tam difficile est, quod non solertia vincat.*
2. Elegiacum; ut, *Invigila parta est gloria Militiæ.*
3. Asclepiadeum; ut, *Mœcenas atavis edite regibus.*
4. Sapphicum; ut, *Nec verebatis gravida sagitta. Fusce pharetra.* Quibus post tertium additur Adonium Dactylus & Spondæus.
5. Phalæcium; ut, *Quoque diffugiis pavent Mabili.*
6. Iambicum; ut, *Sua & ipsa Roma viribus ruit.*

Efficiuntur Duplex { 1. Dimetrum; ut, *O Cæsar nimium Dulces rosæ.* 2. Trimetrum; ut, *Qui non damnant, sunt lapides.*

Syllabæ in Carmine sunt, aut { Primæ. Quarum Quantitas octo cognoscitur modis. Mediæ. Ultimæ.

1. Positione.
2. Vocali ante vocalem.
3. Diphthongo.
4. Derivatione.
5. Compositione.
6. Præpositione.
7. Regula.
8. Exemplo seu Auctoritate.

Quantitas Mediarum Syllabarum tribus cognoscitur modis { 1. Eâdem ratione qui primæ. 2. Ex Incrementis Genitivi. 3. Ex conjugationis Analogiâ.

Ultimæ Syllabæ quæ desinunt in { A, c, i, u, æ, en, os, us; sunt longæ. B, d, t, e, l, r, s, x; sunt brevis. O, sunt Communes. } &c.

POSTSCRIPTUM.

TE scire velim, (Lector amice!) quòd verba hîc sequentia pertinent, ad pag: 39. quæ, terminationibus istis, in hujusmodi [ ] signis collocatis, ad locum proprium dirigantur, adeo ut Lineâ quartâ pag: prædict, post, [*Mandi*] calamo tuo reponas [*cudo* &c.] Lineâ secundâ post [*junxi*] reponantur *Cingo*, &c.

[Ad] do; *Cudo, pando, pindo*, idem quod *pinso, prehendo*, conjungo: *pendo*; *accendo, succendo, incendo a candeo* obsoleto, *defendo*, obsoleto.

[Ad] go; *Cingo, clango, figo, frigo, mergo, mango, plango, fugo, rego, ringo*, &c. quibus adde *distinguo, extinguo, restinguo, instinguo, affligo* obsoleto, inde *instinctus, instinctor*.

[Ad] lo; *Consulo, promello, stolo* &c. *imbelli, &c.*

[Ad] mo; *Premo, gemo, tremo*.

[Ad] po; *Clepo, repo, serpo, sculpo*.

[Ad] so; *Clepsi, pro* [*clepo*] *decpso*.

[Ad] sco; Huc pertinent omnia in [sco], præter *Conisco* quod Conjugationis est primæ.

Finis

Index Rerum.

A

A *Quomodo ſonanda.*
Adjectivum *duplex habet genus.*
De Adjectivis *regentibus.*
Adjectiva *regentia Genitivum,*
Dativum.
Accuſativum.
Ablativum.
Adverbia *regunt Caſus quinque.*
Varios verborum Modos.
Adverbio *accidunt quatuor.*
[æ] & [e] *pronunciantur ut* [e].
Æthymologia.
Appoſitio.
Antipthoſis.

B

Barbariſmus *quid.*

C

[C] *Quomodo ſonanda.*
Carminum genera vide ætiam.
Cæſura.
Colon.
Comma.
Conjunctioni *accidunt tria.*
Conjunctionum *ſubſtantia.*
Conſonæ *plures qua diſſimam incipiunt.*
Conſonans *unde dicitur.*
Conſonantium *Numerus.*

D

Declinationum typus. 30
Differentiæ in singulis Declinationibus. 31
Diæresis unde dicitur. 1
Diæresis duplex. 15
Diphthongus unde dicta. 5
Quid &c. ibid

E

Ecphonesis. 17
[E] quomodo rectè pronunciatur. 6
Ecthema. 17
Euphonia unde dicta. 8
Quid est. ibid
Ejus usus &c. 9
Figuræ dictionis. F 38
Constructionis. ibid

G

[G] Quomodo sonanda. 6
Gerundia triplicia. I 45
Eorum Constructio. 52
Grammatica unde dicta. 1
Quid. ibid
Ejus prænotata. ibid

H

[H] esse literam. 3
Hemicolon. 17
Hei & Va regimen. ibid
Heteroclita triplicia. 31
Varietas generis. 32
Defectiva in Casu &c. ibid
Defectiva in numero singulari. 33
Redundantia. ibid
Heu & proh regimen. 57

I

Impersonalia quatuor regunt Casum. 54
In quomodo regit quatuor. 55

In-

Interjectio. 47
Interjectionum constructio. 48
Iotacismus. 6
[I] additur Semivocalibus duplicibus. 7
Ejus potestas inter duas Vocales 8
Lexigraphia unde dicta. 191
De quibus tractat.

L 7
Liquidæ unde dictæ. 8
Litera unde dicta. ibid
Quid est. 29
Illi quinque accidunt. 3
Literarum numerus &c. 5 & 20
Potestas &c. M 6 & 20
Mutæ unde dictæ. N 21
Nomina analoga. ibid
Anomala. 23
Septem illi accidunt. ibid
Ejus species &c. ibid
Casus &c. 26
Ejus genera quomodo dignoscuntur.

O 37
[O] Regimen. 17
Obelus. 11
Orthoepia unde dicta. ibid & 22
Quid. 19
Orthographia.

P 19
Parenthesis. ibid
Periodus. 187
De pedibus. 81
Participio accidunt septem. 41
Ejus constructio. 47
Præpositioni accidit regimen triplex. Præpo-

Transgressionum construxio.
Prep. quid regit.
Prolepsis.
Pronomini accidunt septem.
Ejus species &c.
Pronominum declinationes quatuor.
Earum construxio.
Prosodia.
Exceptiones ad regulas speciales.
S
Semi-colon.
Semi-vocales unde dicta.
Earum numerus.
Triplicem habens naturam.
Quæ quadam earum duplices appellantur.
Sub quomodo regit.
Spiritus.
Sententiarum punctia.
De Substantivivis regentibus.
Syllepsis.
Synecdoche
Super quomodo regit.
Synthesis.
Syntaxis duplex.
Syntaxis figurata.
Supina ex sexdecim preteritis formata &c.
Eorum construxio.
Cui quædam adduntur.
Syllabæ unde dicta.
Quid est.
Ill quinque accidunt.
Syllabarum quantitas.
Earum in Syllaba numerus.
Mediarum syllabarum quantitas.
Ultimarum.
T
Tempus.

[T] ante vocalem sæpissime sonatur ut ſi. 6
Tonus. 61

U

[U] nunquam nisi semivocalibus adjungitur, Ibid
[U] aliquando [qu] notat æquivalet. 6
[U] quandoque nec vocalis nec consonans. Ibid
Va regimen. 57
Verbum duplex. 46
Illi accidunt octo. Ibid
Verborum genus à sunt quinque. Ibid
Neutra tripartita. Ibid
Verbo rum species quinque. 57
Conjugatio prima, 58
Conjugatio secunda. 60
Formatio præteritorum in verbis compositis. 61
Canon ad Verborum Conjugationes inveniendas. 62
Tabula totius Verbi. 63
Verbum defectivum. 65
Imperſonale duplex. Ibid
Verborum conjugatio. 61
Quatuor verborum genera regunt Nominativum, &c. Ibid
Vocalis unde dicta. 6
Quid eſt. Ibid
Simplex. Ibid
Compoſita. Ibid & 20

X

[X] valet [cſ] vel [gſ]. 7

Y

[Y] quandoque non ſcribitur abſque [h]. 7

Z

[Z] valet [dſ]. Ibid
Zeugma. 60

FINIS.

Errata Typothetarum crassiora.

EPist. Ded. p. 1. l. 25. *Respondiatur* pro *respondeatur*. p. 3. l. 32. *linquâ* pro *linguâ*. p. 11. & 15. l. 14. *plerumque* pro *plerique*. p. 13. l. 5. *penè* pro *penè*. p. 21. *Orthopia* pro *Orthopia*, p. 22. l. 13. *Adeon* pro *Adeon*' ibid. l. 18. *eſt qua* pro *eſtque*. p. 25. l. 1. *Nonnutrimus* pro *Nonnutrimus*. l. 10. *ſeprem* pro *ſeptem*. l. 13. *Acquila* pro *Aquila*. p. 26. l. 10. *Michael* pro *Muthul*. l. 15. *Brittania* pro *Britannia*. l. 16. *Hac* pro *Huc*. p. 28. l. 2. *dedrationis* pro *declinationis*. l. 7. *vacinus* pro *faciunt*. l. 16. *Excipiantur* pro *Excipiuntur*. l. 12. *Terio* pro *Ternio*. p. 29. l. 4. *Taſpis* pro *Jaſpis*. l. 15. *Grammaticiim* pro *Grammaticum*. l. 17. *Fermnationum* pro *Terminationum*. p. 33. l. 6. *Varium* pro *Variant*. *retinem* pro *retinent*. l. 1. *Juſtiſcimus*. pro *Juſtiſſimus*. l. 12. *Uſtatiſſima* pro *Uſitatiſſima*. p. 34. l. 2. *Pornomen* pro *Pronomen*. l. 13. *Ea quis* pro *Ecquis*. p. 37. l. 4. *amaverm* pro *amaveram*. l. 16. *pluralies*, dele e. p. 39. l. 7. *anto* pro *ante*. p. 44. l. 10. *amo* pro *annuo*. p. 7. l. 13. [*ſd*] pro [*df*]